

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ
З СУАЙЧЫНІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 3 (1010) Студзень 1968 г.

Год выдання 13-ы

Цяна 2 кал.

1.

2.

3.

Беларусь — рэспубліка новабудоўляў. На здымках:

1. Узводзіцца Баранавіцкі завод жалезабетонных канструкцый.
2. На будаўніцтве буйнейшага ў Еўропе камбіната сінтэтычнага валакна лаўсан.
3. Гэты клуб пабудавалі калгаснікі арцелі імя Калініна на Нясвіжчыне.
4. Расце ў беларускай сталіцы мікрараён Зялёны Луг.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

СССР БУДУЕ

Будаўніцтва, будоўля, будаўнік... Ці былі за 50 год Савецкай улады словы папулярней за гэтыя? І ў першым годзе другога паўстагоддзя Савецкай дзяржавы яны застануцца самымі папулярнымі ў нашым слоўніку. Інакш не можа і быць, таму што будаўніцтва — найбольш характэрная прыкмета нашага ладу, нашага часу.

Мы будзем арашалыня каналы, магутныя электрастанцыі, гіганцкія домны і пракатныя станы, чыгункі і аўтамабільныя дарогі, камбінацы, жылыя дамы, школы. 6 тысяч — гэта лік толькі самых вялікіх новабудоўляў трэцяга года пяцігодкі. Характэрнай асаблівасцю яго з'яўляецца значнае павелічэнне капіталаўкладанняў у лёгкую прамысловасць. У параўнанні з мінулым годам яны ўзрастуць на 25 працэнтаў. І гэта таксама зразумела: павышэнне жыццёвага ўзроўню насельніцтва, поўнае забеспячэнне яго высакаякаснымі таварамі — пытанне нумар адзін, якое пастаўлена на парадок дня.

Кожны год прыносіць нам добрыя змены. Вось некалькі лічбаў. 16 год назад спажыванне тканіны на душу насельніцтва складала 16,5 квадратных метра. Цяпер — 27,1. Пры гэтым спажыванне шарсцяных тканін узрасло больш чым удвая, а шаўковых — больш чым у 6 разоў. У 4 разы больш мы купляем верхняга трыкатажу і больш чым у 2 разы — скуранага абутку.

Добрыя змены чакаюць савецкіх людзей і ў 1968 годзе: 57 мільёнаў штук верхняга і бялізнавага трыкатажу, 43,4 мільёна пар скуранага абутку выпускаць прадпрыемствы і цэхі, якія ўвойдуць у строй сёлета. Сярод іх і трыкатажная фабрыка ў Пінску.

Далейшае развіццё атрымае і харчовая прамысловасць. Тут галоўная ўвага ўдзяляецца вытворчасці найбольш каштоўных прадуктаў: мяса, масла, малака і г. д. Буйныя малочныя заводы пачнуць працаваць у Арэнбургу, Чалябінску, Днепродзяржынску, мясакамбінат—

у Омску, цукровы завод — у Забражы.

Дарэчы, зноў можна правесці параўнанне. На аднаго чалавека ў 1950 годзе хлеба, круп, макаронных вырабаў, бабовых (самых танных прадуктаў) прыходзілася па 172 кілаграмы ў год, бульбы — па 241 кілаграму. А ў 1966 годзе першая лічба знізілася да 154 кілаграмаў, другая — да 136. І, зразумела, не таму, што ў нас не хапае мукі ці бульбы. Проста ў рацыёне савецкага чалавека больш важнае месца занялі мяса (яго спажыванне за гэты перыяд павялічылася з 26 кілаграмаў да 43), малака і малочных прадуктаў (са 172 да 259), цукру (з 11,6 да 35,3), яек (з 60 да 130 штук).

Але і мяса, і малака, і цукар дае нам зямля, і таму мы перш за ўсё клапацімся аб яе ўраджывасці. Высакаякасныя мінеральныя ўгнаенні атрымаюць сёлета калгасы і саўгасы з Ноўгарадскага і Чаркаскага хімакамбінатаў, з Джамбульскага і Гомельскага суперфасфатных заводаў, на якіх пачнуць пра-

цаваць новыя буйныя цэхі.

У трэцім годзе пяцігодкі дзяржава ўкладае ў сельскагаспадарчую вытворчасць 6 мільярдаў 4 мільёны рублёў. Сельская гаспадарка атрымае 307 тысяч трактараў, 165 тысяч грузавых аўтамабіляў, 11 тысяч бульдозераў, 15 тысяч экскаватараў, 35,2 мільёна тон мінеральных угнаенняў.

Адзенне, харчаванне, жыллё — вось асноўныя паказчыкі матэрыяльнага ўзроўню. Якія перспектывы жыллёвага будаўніцтва ў 1968 годзе? 95 мільёнаў квадратных метраў жылля здадуць сёлета будаўнікі краіны, 11 мільёнаў чалавек атрымаюць новыя кватэры або палепшаць свае жыллёвыя ўмовы. Акрамя гэтага адчыняць дзверы сотні школ, дзіцячых садоў, бальніц, санаторыяў. У нас, у Мінску, будзе пабудавана 438 тысяч квадратных метраў жыллёвай плошчы, 4 школы, 14 дзіцячых садоў-ясляў, 53 магазіны і сталовыя, 37 атэльє і майстарняў.

СССР будзе. За гэтымі словамі гіганцкія домны ў Чара-

паўцы і Ніжнім Тагіле, якія будуць выплаўляць у год па 3,3 мільёна тон чыгуну; пяць магутных пракатных станаў, адзін з якіх, у Нова-Ліпецку, будзе выдаваць сталёвы ліст са скорасцю 75 кіламетраў у гадзіну; першы ў Савецкім Саюзе турбаагрэгат магутнасцю ў 800 тысяч кілават на Славянскай ДРЭС; першая чарга механазборнага цэха-гіганта завода цяжкага машынабудавання ў Электрасталі; новыя карпусы-волаты на Адэскім заводзе цяжкага машынабудавання ў Андзіжанскім заводзе меліярацыйных машын, на Саранскім экскаватарным і Львоўскім канвеерабудавальніцым. Гэта і нашы беларускія будоўлі: Бабруйскі шынны завод, Наваполацкі хімічны камбінат і Лукомльская ДРЭС, якая ў 250 разоў перавысіць магутнасць усіх электрастанцый рэспублікі ў 1920 годзе.

1968 год, год-будаўнік, стаў на працоўную вахту. Шмат чаго мы чакаем ад яго і ўпэўнены — ён будзе годам новых перамог.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ
ПО-БЕЛОРУССКИ

1968 год будет годом рождения многих крупных промышленных предприятий. 6 тысяч — это число только самых больших новостроек Советского Союза. Среди них и наши белорусские: Бобруйский шинный, Гомельский суперфосфатный, Новополоцкий химический комбинат, Лукомльская ГРЭС, Пинская трикотажная фабрика. Характерной особенностью третьего года пятилетки является значительное увеличение капиталовложений в легкую промышленность — по сравнению с прошлым годом они увеличатся на 25 процентов. «СССР БУДУЕТ» — так называется передовая статья сегодняшнего номера.

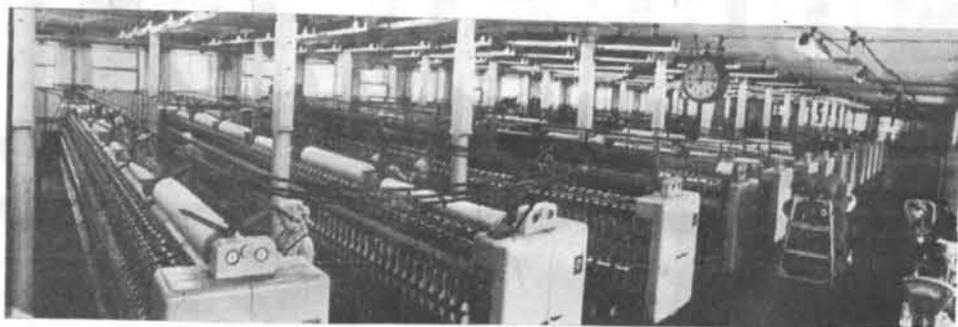
Первые лыжи в Телеханах были сделаны 20 лет назад. Те грубые и тяжелые изделия не идут ни в какое сравнение с нынешней продукцией — легкими, эластичными и прочными лыжами, которые не уступают по качеству эстонским, украинским и русским. К тому же стоят наши лыжи дешевле. В 1967 году телеханские мастера выпустили 230 тысяч пар лыж, и они не залежались на торговых базах («ПЕУНИК» МЯНЯЕ АФАРБОУКУ», 2—3 стр.).

В 1969—1974 гг. будет выпущена в свет первая Белорусская Советская Энциклопедия в 12 томах. 45 тысяч статей БелСЭ расскажут о выдающихся деятелях белорусской культуры прошлого, о талантливых мастерах нашего народа, о городах и сельских районах республики и т. д. Материалы энциклопедии будут богато иллюстрированы и картографированы. В ближайшее время начнется подписка на БелСЭ («ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ЭНЦИКЛАПЕДЫЯ», 4 стр.).

Телефон 03 — диспетчерская скорой помощи — хорошо знаком жителям советских городов. По первому вызову мчится на помощь больному машина с красным крестом. Человека не спросят о том, сколько он зарабатывает, ему окажут помощь независимо от занимаемой должности. 142 врача и 223 фельдшера работают на Минской станции скорой помощи. Специализированные бригады оснащены новейшей медицинской аппаратурой. О работе Минской станции скорой помощи рассказывает на 5 стр. врач А. Чернявская — «ЯНЫ ПА-РАНЕЙШАМУ ВАЮЮЦЬ».

«ШРАМЫ НА СЭРЦЫ» (6 стр.) — рецензия на первую прозаическую книгу Алеся Ставера «Пад канвоем». В основу романа положены документальные события, многие герои названы своими именами. Это книга о блокаде партизанских районов фашистскими оккупантами, о том, с каким мужеством переносили лишения крестьянские семьи, загнанные в болота и леса. Членом одной из таких семей был и А. Ставер. «Пад канвоем» — первая книга трилогии, задуманной автором. Вторая — «Нямечына» — расскажет об узниках гитлеровских концлагерей, третья — «Агонь і лёд» — будет посвящена возвращению советских людей на Родину после войны.

Туристский автобус остановился возле дома, одиноко стоящего у дороги: из автобуса со смехом и песнями высыпали пассажиры — студенты из Западной Германии. Зашелкали фотоаппараты, загремали транзисторы. И только шофер, уже молодой человек со шрамом на щеке, с тревогой всматривался в окна дома, казавшегося необитаемым. Но он ошибся: здесь жила женщина, одна, без мужа и детей. Это была та самая женщина, на глазах которой в такой же светлый июньский день гитлеровские солдаты убили мужа и двоих детей. Шофер был свидетелем этой страшной расправы. Рассказ Василия Хомченко «ХАТА ПРЫ ДАРОЗЕ» напечатан на 6-7 стр.

СПАРТЫЎНЫ КОМПЛЕКС
ДЛЯ ШКОЛЬНИКАУ

На ўскаіне Мінска завершана будаўніцтва першай чаргі Рэспубліканскай дзіцячай спартыўнай школы. Уступіў у строй галоўны будынак, разлічаны на 300 юных спартсменаў. У ім ёсць дзве гімнастычныя залы, зала для спартыўных гульняў і 25-метровы плавальны басейн на шэсць дарожак.

ДЫПЛОМЫ ЮНЫМ МАСТАКАМ

Больш 50 юных мастакоў рэспублікі ўзнагароджаны дыпламамі за ўдзел у міжнародных выстаўках.

Школьнікі Беларусі ўдзельнічалі ў 24 выстаўках выяўленчага мастацтва. Іх работы выстаўляліся ў Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы, Румыніі, Японіі, Новай Зеландыі, Злучаных Штатах, Турцыі, Канадзе, Аўстрыі. Трапілі яны і ў Паўднёва-Усходнюю Азію і Афрыку.

Больш за ўсіх пашанцавала магілёўскаму школьніку Пецю Сенакосаву. Яго скульптуры «Конь», «Пляшчы», «Сябры» дэманстраваліся ў ЗША, ГДР, Канадзе і Турцыі.

КЛУБЫ У ВЕСКАХ

У вёсцы Волчын — цэнтры сельгасарцелі імя Жданава Камянецкага раёна закончана будаўніцтва новага клуба. У будынку — добра абсталяваная глядзельная зала, бібліятэка з чытальнай залай, пакой для работы гурткоў. Клубы ёсць таксама ва ўсіх брыгадных цэнтрах гэтай гаспадаркі.

Новыя клубныя будынкi ўзведзены ў сельгасарцелях імя Калініна — Пружанскага, «Іскра» — Кобрынскага, «Светлы шлях» Ганцавіцкага раёнаў.

Завяршаюцца аддзелачныя работы ў Палацы культуры калгаса «Савецкая Беларусь» Камянецкага раёна. У прыгожым будынку, праект якога распрацавалі па просьбе хлебарабаў інжынеры і архітэктары Брэсцкага аблпраекта, ёсць глядзельная зала на 550 месц, фая, банкетная зала на 350 чалавек, бібліятэка, пакой для гульняў і гурткавай работы. У цокальным паверсе размясціліся гардэроб на 600 месц і комплекс падсобных памешканняў.

Пры Палацы культуры пачала працаваць калгасная музычная школа.

Міжкалгасныя будаўнічыя арганізацыі вобласці ўзялі і здалі ў эксплуатацыю 20 арцельных і брыгадных клубных будынкаў. Завяршаецца аддзелка яшчэ васьмі клубаў і больш 30 знаходзяцца ў стадыі будаўніцтва.

НА ПАТОКУ — «М-105»

Мінскі мотавелазавод ужо ў мінулым годзе пачаў асваенне доследнай партыі новых матацыклаў «М-105». Яны забяспечаны больш магутным матарам — 7 конскіх сіл замест 5 у папярэднія мадэлі, маюць 4-скарсную карбоку перадач, закрыты ланцуг, палешпаную амартызацыю і іншыя выгадныя якасці.

НОВАЯ КАПАЛЬНЯ ЗОЛАТА

Геологі Петрапаўлаўска-Камчацкага закончылі разведку новай капальні. Паводле іх падлікаў, яна мае буйныя запасы россыпнага золата. Яго тут значна больш, чым на першынцы золатаздабываючай прамысловасці паўвострава — капальні Камчацкай.

«ТАЕЖНЫЯ КРЫНІЦЫ»

Лепшыя творы 29 аўтараў — прадстаўнікоў малых народнасцей паўночнага ўсходу нашай краіны ўвайшлі ў зборнік «Таежныя крыніцы», выпушчаны Хабарэўскім кніжным выдавецтвам. У ліку аўтараў — чукча Юрый Рытхэу і нанаец Рыгор Ходжар, удзгеец Джансі Кімонка і ульч Аляксей Вальдэю, ніху Уладзімір Сангі і эскімос Юрый Анко.

САВЕЦКАЯ СІБІР
ВАЧЫМА НЯМЕЦКАГА МАСТАКА

Кожны, хто наведваў VI нямецкую мастацкую выстаўку, адкрытую ў Дрэз-

Кухараў, кандытараў і афіцыянтаў рытуе Мінскае прафесіянальнае кулінарнае вучылішча. Вучні яго займаюцца ў прасторных, добра абсталяваных класах і лабараторыях. НА ЗДЫМКУ: будучыя кухары Галіна ГРАХОВІЧ, Тамара МАЛЧАН і Марыя ПАТУШКА на практычных занятках.

Фота М. МІНКОВІЧА.

Адзін з цэхаў Віцебскага дыванавага камбіната.
Фота А. САСІНОУСКАГА.

дэне восенню гэтага года, падоўгу стаяў ля цудоўнай карціны «Новая Сібір», напісанай у 1967 годзе рукой маладога мастака ГДР Герхарда Бондцына.

Дзелячыся сваімі ўражаннямі аб наведанні Савецкай Сібіры, Герхард Бондцын сказаў: «У Сібіры я пазнаў будучае, пазнаёміўся з прыгажосцю і рамантыкай тэхнікі нашых дзён. Размах такога будаўніцтва, як Брацк, здзіўляючы».

Папулярныя многія іншыя творы Г. Бондцына, асабліва яго карціна «Фашысты не пройдуць», «Дружба народаў», цыкл гравюр, прысвечаных гераічнай барацьбе в'етнамскага народа супраць амерыканскіх агрэсараў.

У МУЗЕІ УЛ. І. ЛЕНІНА
У ТАМПЕРЭ

Расце колькасць наведвальнікаў музея Ул. І. Леніна ў г. Тамперэ. У 1967 годзе музей наведлі звыш 11 тысяч чалавек.

Наведвальнікамі музея былі не толькі фінскія грамадзяне, але і таксама замежныя турысты, зарубежныя госці. Музей наведлі шматлікія дэлегацыі з Савецкага Саюза.

Узрос патак экскурсій фінскіх школьнікаў. Вялікую цікавасць да матэрыялаў музея і знаходжання Ул. І. Леніна ў Фінляндыі, як заўсёды, праяўляюць савецкія школьнікі, якім музей у адказ на іх запытанні адправіў у 1967 г. 2 тысячы пісьмаў.

У сувязі з 50-годдзем юбілеем Вялікага Кастрычніка і абвешчэннем незалежнасці Фінляндыі ў музеі былі арганізаваны шматлікія лекцыі і выступленні, а таксама вечары з дэманстрацыяй кінафільмаў.

«ПЕУНИК» МЯНЯЕ АФАРБОУКУ

Як толькі на Беларусь завітае зіма, гарадскія двары і сельскія вуліцы праз цэлы дзень запоўнены глухім перастукам кляшак: хлапчкі ганяюць шайбу! А за горадам лясы і пагоркі ўдоўж і ўпоперак перакрэслены лыжнымі трасамі. Лыжы і хакей, бадай, самы папулярны зімні від спорту і любімы адпачынак жыхароў нашай рэспублікі. Таму не здзіўна, што ў магазінах попыт на лыжы і кляшкі заўсёды вялікі.

А вырабляюць іх у Целяханях, на лыжнай фабрыцы. Сёння года якраз спаўняецца 20 год, калі тут зрабілі першыя лыжы. У часы гаспадарання сананайнай Польшчы на месцы фабрыкі стаяў лесопільны завод. Належаў ён пану Пуслоўскаму, буйному памешчыку. Міхаіла Амяляшчыка тады звалі проста Мішкам. Майстры пакрывалі на яго, падганялі — Мішка быў усяго толькі вучнем на лесопільні.

Я сяджу ў кабінце намесніка дырэктара Целяханскай лыжнай фабрыкі Міхаіла Якаўлевіча Амяляшчыка і слухаю

яго расказ пра беларускія лыжы. Я называю іх з поўнай падставай беларускімі, таму што Целяханы — адзінае месца ў рэспубліцы, дзе робяць лыжы.

— Пасля вайны ад лесопільні амаль нічога не засталася, — гаворыць Міхаіл Якаўлевіч. — Вытворчасць лыж мы пачалі, можна сказаць, на голым месцы. Не было не толькі патрэбных прылад, станкоў, не было людзей — спецыялістаў. Ведаеце, як мы рабілі першыя пары лыж? Так як даўней у вёсках, — часалі з бярвяна тапаром.

У 1948 годзе фабрыцы даручылі выпусціць... 500 пар лыж. Але і гэта была нялёгкая задача. Міхаіл Якаўлевіч паслаў ганцоў па навакольных вёсках: хто ўмее рабіць лыжы, запрашаем на фабрыку. Прышоў Валодзя Хоміч з Целяхан, за ім Міша Федзюковіч, Косця Колюхаў, прыйшлі многія хлопцы і дзяўчаты.

— Сёння — гэта майстры беларускіх лыж, — працягвае свой расказ Міхаіл Якаўле-

віч. — Уладзімір Хоміч — перапачальнік аддзела тэхнічнага кантролю, Міхаіл Федзюковіч — майстар лыжнага цэха, Канстанцін Колюхаў — начальнік цэха. Усе трое заканчваюць завочнае аддзяленне тэхналагічнага тэхнікума ў Мінску. Дарэчы, там вучыцца шмат хто з нашых рабочых.

Вядома, тыя лыжы, што былі выпушчаны 20 год назад, сёння прыдатны толькі што для музея ў якасці экспанатаў. І нязграбныя, і цяжкія, і не прыгожыя. Затое сённяшнія прадукцыя Целяханскай фабрыкі цэніцца ва ўсім Саюзе.

— Мы вырабляем 40 працэнтаў дзіцячых лыж і 60 — для дарослых, — тлумачыць мой субяседнік. — Абсалютная большасць іх — мнагаслойныя. За 20 год мы навучыліся рабіць лыжы добра, распазналі тонкасці тэхналогіі іх вытворчасці. Лёгка, эластычныя, трывалыя, беларускія лыжы па сваёй якасці не ўступаюць эстонскім, украінскім, рускім. Да таго ж сабекошт нашай прадукцыі ніжэйшы, чым астатніх

фабрык краіны. Каштуюць цяляханскія лыжы дзешавей. Калі нашы лыжы з'яўляюцца, напрыклад, у Маскве, дык за імі выстрайваюцца чэргі. І разбіраюць у імгненне.

У канцы 1966 года Целяханская фабрыка выканала дзве доследныя партыі лыж для майстроў спорту. Заказ быў не простым. Але цяляханскія ўмельцы не ўдарылі, як кажуць, тварам у грязь. Якраз пры мне Міхаілу Якаўлевічу падалі нейкую паперу. Ён прабаг яе вачыма і працягнуў мне: «Пачытайце».

Гэта быў водгук Федэрацыі лыжнага спорту БССР. У паперы паведамлялася, што лыжы, зробленыя па заяўцы федэрацыі, «гнуцкія, трывалыя, добра зарэкамендавалі сябе ў эксплуатацыі і заслужылі станоўчыя водгукі гоншчыкаў — лыжнікаў вышэйшых разрадаў».

Прыемна было чытаць, што Федэрацыя лыжнага спорту БССР просіць цяляханскую фабрыку выканаць новы заказ. Летась цяляханская фабрыка выпусціла 230 тысяч пар лыж.

КРЭЎСКАЯ НАВІНА

Руіны Крэўскага замка. Фота А. РАДЗІШЭЎСКАГА.

Крэва—вялікая, даўно абжытая вёска. У яе шматгадовая гісторыя. Камені старажытнай крэпасці, разбуранай часам і жорсткімі войнамі, маглі б расказаць аб тым, як у 1385 годзе тут была падпісана Крэўская унія. Тады вялікае княства Літоўскае і польскія феадалы аб'ядналі свае намагаючы супраць «Тэўтонскага ордэна».

Крэва бачыла палкі шведскага караля, напалеонаўскіх гренадэраў, кайзераўскіх салдат і палчшыцы Гітлера... У дні гітлераўскай акупацыі Крэва ўяўляла страшэнную карціну. Яно было амаль цалкам спалена.

Прайшло ўсяго два дзесяцікі год, як скончылася вайна. Што прынеслі яны крэўскім сялянам?

Прыемна прайсці па вёсцы ў суправаджэнні Іосіфа Казіміравіча Драгуневіча. Ён у Крэва пражыў 20 год. Іосіф Казіміравіч у трэці раз абраны дэпутатам у сельскі Савет, трэці раз народным засядацелем. У школе ён кіруе музычным гуртком. Слухаць Драгуневіча ўсё

роўна, што гартаць цікавую кнігу.

— Вось гэта вуліца Савецкая. Раней, пры цары, называлася яна Мікалаеўскай. Гэта дом Аляксандра Рапацэвіча, трактарыста. Бач, які прыгожы! А крыху далей—Канстанцін Страха таксама новы дом пабудоваў. Многія перасяліліся ў Крэва з хутароў. Калгас дапамог хутаранам пазыкамі і лесам. Калі падлічыць, дык дамоў 150 новенькіх, мабыць, у вёсцы набярэцца. А ўсяго ў нас амаль 400 двароў.

Маладзее старажытнае Крэва. Прыгажэе. Тут шэсць магазінаў—мэблевы, кніжны, гаспадарчы, сельмаг, два прадуктовыя. Сталовая, сепаратарны пункт, будучыня пякарня. Есць аддзяленне сувязі, камбінат бытавога абслугоўвання, невялікі ізрацовы завод. Есць тут аптэка, амбулаторыя і ўчастковая бальніца на 50 коек. У мінулым годзе праўленне калгаса наметыла будаўніцтва сельскага клуба на 410 месца, а таксама васьмікватэрнага жылога дома. Па суседству са старым драўляным будынкам сярэдняй школы з'явіўся новы, двухпавярховы.

З кожным годам расце эканоміка мясцовага калгаса «40 год Кастрычніка». Тут даўно перайшлі на гарантаную грашовую аплату працы. Даяркі ў летні сезон зрабляюць па 130 рублёў. Калгас «40 год Кастрычніка» цалкам электрыфікаваны, радыёфікаваны. Не вельмі даўно крэўцы яшчэ сумняваліся: ці будзе працаваць у тутэйшай мясцовасці тэлевізар. Нехта першым купіў навінку, паспрабаваў. Выдатна «бярэ» абедзве сталіцы. З таго часу над дахамі хат то тут, то там сталі з'яўляцца высокія антэны. Зараз у вёсцы каля сарака тэлевізараў. І 145 экзэмпляраў газет і часопісаў штодзённа атрымліваюць жыхары вёскі.

У мясцовым магазіне хутка раскупіваюць мэблю. Павялічыўся попыт на халадзільнікі «Мінск-3», «Днепр», газавыя пліты, моднае адзенне. Да 1939 года ў Крэва не было ніводнага спецыяліста з вы-

шэйшай адукацыяй. Зараз у адной толькі школе іх больш дваццаці. Колькі ва ўсёй вёсцы—ніхто не падлічваў. Радасна робіцца настаўнікам (дарчы, большасць з іх урадзеныя Крэва), калі на традыцыйны вечар сустрэчы з выпускнікамі школы прыходзяць і прыязджаюць урачы, інжынеры, афіцэры, студэнты вуні і тэхнікумаў.

Мне назвалі некалькі прозвішчаў выпускнікоў, якія сталі ўрачамі. Анатолю Скурановіч і Канстанцін Ігнатэвіч працуюць у Валожынскім і Вілейскім раёнах, Леанід Майсэвіч—у гарадскім пасёлку «Бярэзінскае». Юльян Дзёмскі—дырэктар Слонімскага медвучылішча. Інжынерамі працуюць Іосіф Грынкевіч, Канстанцін Ляпеха, Станіслаў Сіўскі. Архітэктарам стаў Яўстафій Леановіч.

У Крэва мне казалі: «Напішыце пра сям'ю Канстанціна Страха». Чым жа яна славутая?

Шасцёра дзяцей — тры дач-

кі і тры сыны—выхавалі Канстанцін Міхайлавіч з жонкай. Многія гады жылі на хутары Капелічы, мелі надзел ворнай зямлі ў шэсць дзесяцін і дзве дзесяціны лугу. Зямлю купіў некалі дзед Канстанціна Міхайлавіча ў памешчыцы Крычынскай, потым бацька падаляў яе паміж дарослымі сынамі. Сваю гаспадарку Канстанцін Міхайлавіч веў умела, эканомна. Ад цямна да цямна працаваў у полі, каб неяк звесці канцы з канцамі. У пасляваенным, 1949-ым годзе у Папялічах утварыўся калгас. Уступіць у яго або не ўступаць—хістанняў у Канстанціна Міхайлавіча не было. Людзі даверылі яму быць старшынёй.

А між тым падраслі дзеці. Адзін за другім скончылі школу. Дзве старэйшыя дачкі ўжо даўно выйшлі замуж. Жывуць у суседняй вёсцы, працуюць у калгасе. Два сыны скончылі вуні, сталі педагогамі. Міхаіл працуе ў Крэўскай школе, Уладзімір—дырэктар Жодзінскай

школы. Браты-настаўнікі ўзялі ў жонкі таксама настаўніц. Малодшая дзеці Канстанціна Міхайлавіча—Ніна і Аляксандр—таксама хутка стануць спецыялістамі. Ніна заканчвае філфак універсітэта. Аляксандр у снежні будзе абараняць дыплом у Мінскім тэхналагічным.

— Вось і палічы, колькі ў нашай сям'і вучоных. — гаворыць мне Канстанцін Міхайлавіч.

— А колькі ў вас унукаў?— цікаўлюся.

— Чатырнаццаць. Дзевяць унукаў і пяць унучак,—адказвае дзед.—І хоць мне ўжо многа год, хачу пасказаць на іх выселлі. А што ты думаеш? Дажыву. Бачыш, жыццё якое!

Я ад'язджаў з Крэва першым аўтобусам. Праз ранішні змрок выступалі сцены старажытнай крэпасці, абрысы дамоў. Дрымуца, сівая старалаўнасць спалучалася са светлай навіной.

Е. ПРАКОП'ЕУ.

Смаргонскі раён.

Сям'я Арлоў

— Дзядуля, а дзе твая цэгла?
— Чакай, унучка, прынясу ў наступны раз.

Такая гаворка адбывалася ў хаце Мікалая Дзям'янавіча Арла. Гаспадар дома, немалады, хударлявы, з сіваватым валасам, толькі што вярнуўся з работы. Ён будзе цялятнік у вёсцы Задзерці.

Неяк завёў ён з жонкай Ганнай Сцяпанавунай гаворку пра сваю работу, а пляншадовае Танечка пачула, што размова ідзе пра цэглу, і вось ужо каторы раз просіць, каб дзед прынес ёй хоць адну цагляну.

Мікалаю Дзям'янавічу Арлу гадоў пад шэсцьдзесят. Гэта ўзрост, калі чалавек задумваецца аб пражытках. Нялёгкім было дзяцінства. Сям'я бедная, свайго хлеба не хапала да новага ўраджаю. Але, як кажуць, адна бяда вядзе за сабой другую. Калі хлопчыку было ўсяго тры гады, памёр бацька. З малых год прышлося Мікалаю зарабляць хлеб для сям'і. Спачатку пасвіў на сяле кароў, авечак, а калі падрос, гнуў спіну і на панскім полі. У 1929 годзе Мікалаю ажаніўся. Пайшлі дзеці. Жонка працавала ад ранку да цямна, каб прынесці і свой злоты ў сямейны бюджэт.

Праз дзесяць год прыйшло доўгачаканае вызваленне. Савецкая ўлада надзяліла зямлэй, дапамагала матэрыяльна. Толькі 6 жыц і радаванца, выхоўваць дзяцей, перад якімі адкрывалася, не ў прыклад бацькам, шырокая дарога.

Але гітлераўскія захопнікі нечакана прыйшлі на зямлю Бацькаўшчыны. У Ганны Сцяпанаву-

ны на руках засталася шасцёра дзяцей. Мікалаю Дзям'янавіч ваяваў у радах Савецкай Арміі. Разам з атакуючымі ішоў уперад, каб аказаць дапамогу параненым, вынесці іх з поля бою. Аднойчы аказаў дапамогу свайму аднавяскоўцу Мікалаю Шэйду. Той і сёння ўдзячны за выратаванае жыццё. Да самага Берліна дайшоў сіплы медработнік армейскай службы Мікалаю Дзям'янавіч Арло. Дало му вярнуўся жывым, хоць і не зусім здаровым: зачэпіла фашысцкая куля і яго.

Ішлі гады. Сям'я папоўнілася яшчэ адным чалавекам. Спачатку цяжка было. А потым арганізаваўся калгас. Адзін за адным пайшлі ў школу дзеці. Не паспеў азірнуцца Мікалаю Дзям'янавіч, як пачалі разлятацца яны з роднага гнязда. Ужо самы малодшы Іван служыць у арміі, сумленна выконвае свой абавязак перад Радзімай. А старэйшы Андрэй працуе ў Жабінцы — яму даверылі матэрыяльныя каштоўнасці ў раённым аб'яднанні «Сельгастэхніка».

Хто калі думаў пры буржуазнай Польшчы, што сын селяніна зможа стаць афіцэрам? Сёння ніхто не здзіўляецца, калі ў госці да бацькоў прыязджае са сваёй сям'ёй маёр Савецкай Арміі лётчык Аляксей Арло. Ганарыцца бацька такім сынам — сапраўдны арол вылецеў з гнязда.

Фёдар падаўся ў чыгуначны інстытут у Харкаве. У наступным годзе скончыў яго і пачне будаваць сталёныя магістралі. Кемлівы хлопец, упэўнены баць-

ка, што будзе з Фёдара адмысловы інжынер.

Лейтэнант запаса Васіль Арло працуе зараз на адным з заводаў Растова. У кожным пісьме просіць: «Прыязджайце да мяне ў госці». І бацькі збіраюцца і едуць не толькі да Васіля, але і да астатніх дзяцей. Дзе толькі не пабывалі старэйшы гасці! Горлаўка, Рыга, Харкаў, Растоў, Крым...

Ладнае жыццё склалася ў дачок. Надзея настаўнічае ў Данбасе, выйшла замуж. А Вера разам з мужам жыве і працуе ў Рызе. Гэта яе светлавалоусую Танечку песціць зараз Ганна Сцяпанавуна.

Усяго восем унукаў у Мікалаю Дзям'янавіча і Ганны Сцяпанавуны. Гаспадар дома жартуе:

— Яшчэ столькі ж прычкаць думаем. Праз год Іван з арміі вернецца, нявестку ў хату прывядзе.

Ганна Сцяпанавуна ўжо не працуе на грамадскай гаспадарцы. То дзяцей гадала, цяпер ўнукаў.

А Мікалаю Дзям'янавіч ужо колькі гадоў у будаўнічай брыгадзе. Якраз пад новы ўрадлай закончылі будаўнікі ў Ракітніцы тыпавое двухпавярховае зернясховішча на 500 тон. У хуткім часе думваюць майстры рэканструяваць цялятнік у Задзерці. Не без удзелу Мікалаю Дзям'янавіча рамантавалі і Стрыганецкі клуб.

Сям'ю Арлоў, працавітую і дружную, ведаюць не толькі ў Ракітніцы, але і ва ўсім саўгасе «Беларусь».

Б. ЗІНКЕВІЧ.

Жабінкаўскі р-н.

На малой чыгуначы

За дванаццаць гадоў на Мінскай дзіцячай чыгуначы падрыхтавана больш як восем тысяч юных чыгуначнікаў. Многія з іх працягваюць вучобу ў транспартных інстытутах, тэхнікумах, прафесійнальна-тэхнічных вучылішчах, працуюць на прадпрыемствах чыгуначы. Цяпер у гуртках пры дзіцячай чыгуначы займаецца каля шасцісот вучняў, якія асваіваюць кіраванне цэплавозам, сроднамі сігналізацыі і сувязі і г. д.

Яны не заляжаліся на гандлёвых базах, не стаялі доўга ў магазінах. Попыт на іх расце з кожным годам. Я сам быў сведкай, як да Міхаіла Якаўлевіча Амяляшчыка на працягу нашай гутаркі прыходзілі некалькі чалавек з нарадамі ў руках. Яны прыехалі з розных месцаў Беларусі, ад розных арганізацый. Міхаіл Якаўлевіч падпісаў нарады, а кліенты не пераставалі дабівацца свайго.

— А, можа б, яшчэ пару соцень лыж дабавілі?..

Намеснік дырэктара адмоўна круціў галавой, прыскаў рукі да грудзей, даказваў сваё: больш выдаць ён не можа. Фабрыка дае лыж удвая больш, чым прадугледжана тэхнічнымі нормамі.

Але людзі патрабуюць лыж. І таму вышэйшыя інстанцыі прынялі рашэнне — рэканструяваць цяляханскую фабрыку. Летам 1967 года заклалі першы камень у фундамент новага корпусу. Да восені выраслі сцены. На рэканструкцыю дзяржава адпусціла мільён рублёў. У хуткім часе ўвойдуць у строй дзеючыя тры новыя цэхі, і цяляханскія майстры будуць штогод выпускаць да 500 тысяч пар лыж.

У кабінце дырэктара фабрыкі стаіць некалькі пар лыж:

шведскія, фінскія, эстонскія і нашы — беларускія. На кожнай — свая эмблема: каралеўская карона, сілуэт елкі, галоўка пеўніка ў авале. Пеўнік — марка цяляханскіх лыж. Я глядзеў на іх здадзек і не мог распазнаць, дзе нашы, а дзе імпортныя. Аднолькава ювелірная работа, аднолькава прыгожы знешні выгляд.

— Вось такія лыжы, — падвёў усё сказанае Міхаіл Якаўлевіч, — мы можам выпускаць. Як толькі пабудуем, расшырым вытворчасць, пачнем вырабляць лыжы з лепшай афарбоўкай. Яна будзе больш сучаснай і прыгожай. І лакавае пакрыццё будзе больш якасным. Літаральна днямі нашы спецыялісты вярнуліся з Сібіры. Ездзілі туды па вопыт. Прывезлі з сабой дакладнае апісанне новай тэхналогіі пакрыцця лакам верху лыж.

Павінен заўважыць, што і тэя лыжы, што выпускаюць у Целяханах, цяпер ніхто не ганіць. Але тое, што я ўбачыў у кабінце дырэктара, — проста мара кожнага лыжніка. Праз пару год гэта мара здзейсніцца. Целяханскі пеўнік будзе прыемна лашчыць вока пакупніка тонкімі лініямі новай афарбоўкі.

В. МАЦКЕВІЧ.

АХОВА МАЦЫРЫНСТВА І ДЗЯЦІНСТВА

У студзені ў нашай краіне адзначаецца 50-годдзе з дня стварэння сістэмы аховы мацярынства і дзяцінства.

Карэспандэнт ТАСС папрасіў начальніка Галоўнага ўпраўлення лячэбна-прафілактычнай дапамогі дзецям і маці Міністэрства аховы здароўя СССР Л. Снарнінову ў сувязі са знамянальнай датай прывесці некаторыя лічбы і факты, якія характарызуюць сённяшні дзень.

У дзіцячых дашкольных установах, паведзіла яна, знаходзіцца звыш васьмі мільёнаў дзяцей. Да канца пяцігодні 11,2 міль-

ёна дашкольнікаў будуць выхоўвацца ў дзіцячых установах.

Толькі ў 1967 годзе больш як пяць мільёнаў дзяцей адпачывалі і ўмацоўвалі сваё здароўе ў піянерскіх лагерах. Ва ўстановах аховы мацярынства і дзяцінства працуюць каля 35 тысяч анушэраў-гінеолагаў і 75 тысяч урачоў педыятраў.

Савецкая сістэма аховы мацярынства і дзяцінства, сказала ў заключэнне Л. Снарнінова, стала ўзорам. Наш вопыт вывучаюць і творча ўспрымаюць прагрэсіўныя дзяржавы свету.

Калгас імя Кірава Аршанскага раёна, Катанне на тройках.

Фота А. САСІНОЎСКАГА.

ЭТИ ДНИ СОГРЕЛИ МНЕ ДУШУ

Дорогие друзья и соотечественники!
В юбилейном 1967 году мне представилась возможность побывать на Родине. Вместе с группой туристов, организованной редакцией газеты «Русский голос», я совершил чудесный тур — Москва, Ленинград, Минск, Киев, Ялта и другие города Советского Союза.

Москва встретила нас августовским солнечным днем и приветливой улыбкой гида «Интуриста» — Маши. Таможенная процедура в аэропорту прошла удивительно быстро. В нашей группе ни у кого даже не проверили чемоданы, хотя кое-кто вез довольно большой багаж. Только напрасно все это они везли. В этом они убедились, когда на следующий день пошли прогуляться и зашли в магазины. Там все можно купить и по доступным ценам, надо просто иметь с собой деньги.

Правда, читая в Америке «Новое русское слово», действительно можно заблудиться в трех стенах, настолько там искажается советская действительность. И это не удивительно, потому что в этой газете сидят бывшие гитлеровские головорезы и те, кого советский народ выбросил за пределы своей земли 50 лет назад. Они даже одно время писали о том, что туристов в Советском Союзе водят чуть ли не на привязи и следят за каждым в отдельности. Какая это беспардонная ложь и клевета!

Когда мы устроились в гостинице «Украина» и прекрасно поужинали в ресторане, я случайно прочел объявление о том, что на одном из стадионов Москвы состоится футбольный матч между СССР и Польшей. Я обратился к нашей Маше с вопросом:

— Имею ли я какую-нибудь возможность посмотреть этот матч?

Она ответила:

— Пожалуйста, езжайте.

— Как это езжайте!

— Возьмите такси или садитесь в метро, троллейбус, что вас больше устраивает. Только спешите, а то опоздаете.

До стадиона доехал на метро. По дороге беседовал с пассажирами на всевозможные темы. И

они с удовольствием разговаривали со мной. В гостиницу я вернулся в полночь, поскольку после футбола заходил в молодежное кафе. И никто за мной не следил и не наблюдал, в этом я абсолютно уверен.

За три дня в Москве успел побывать в Кремле, на Выставке достижений народного хозяйства, в картинной галерее. Гулял по прекрасным московским проспектам и площадям, где много зелени, цветов, за которыми ухаживают умелые руки. Трех дней, конечно, очень мало для осмотра Москвы, но после долгой разлуки с Родиной эти три дня суток согрели мою остывшую на чужбине душу.

В Ленинград нас доставил советский лайнер, который намного комфортабельнее зарубежных «боингов». В городе Ленина мы побывали в Зимнем дворце, во многих музеях города, во Дворце бракосочетаний, где с разрешения молодой пары присутствовали при бракосочетании. Хотя я по убеждению атеист, но заходил в Никольский собор, прослушал службу и убедился в том, что в Советском Союзе верующие и духовенство не притесняются.

С волнением я летел в Минск. Родной город, такой ли ты, каким я тебя представлял, рассматривая фотографии! И вот самолет приземлился. В действительности Минск еще красивее, чем на фотоснимках. Город после войны выстроен заново, и строительство продолжается. Кругом многоэтажные жилые здания, в которых на первых этажах расположены магазины, кинотеатры, детские ясли и сады, рестораны, столовые, кафе и т. д. Очень широкие улицы и проспекты. Весь город утопает в зелени и цветах. Народ очень хорошо одет. Товаров в магазинах много.

Мы побывали в пионерских лагерях под Минском. Там созданы идеальные условия для отдыха детей. Дети воспитываются в духе дружбы, взаимопомощи, уважения друг к другу, любви к труду. Воспитатели все с образованием и большим стажем работы с детьми. Осмотрели Минское море, созданное после войны, на берегах которого

отдыхали минчане. За купание, стоянку автомашин, мотоциклов платить не надо.

Осмотрели одну из клиникских больниц города. В лечебных кабинетах много всевозможного новейшего медицинского оборудования. Поскольку в Советском Союзе лечение бесплатное, некоторые наши туристы, по их желанию, были осмотрены врачами и получили ценные советы.

Готовясь к поездке на Родину, я предполагал, что достаточно много знаю о Советском Союзе, так как читаю советские газеты и журналы, переписываюсь с родственниками и знакомыми. Но оказалось, что этого совсем недостаточно. Нужно обязательно все увидеть самому.

Я встречался и разговаривал с советскими людьми разных профессий. Все они довольны жизнью и уверены в еще лучшей завтрашней. Среди моих родственников, с которыми я провел вместе почти неделю, есть рабочие, учителя, врачи, руководящие работники. И все они в один голос говорят, что живут хорошо. И это правда: у каждого в квартире хорошая мебель, холодильник, телевизор, все хорошо одеты, обуто. Дети у многих занимаются в высших учебных заведениях.

Молодые люди живут в СССР и веселятся так, как положено человеку второй половины двадцатого века, человеку, которому принадлежит будущее. О наркотиках и других «мудростях» Запада не знают и знать не желают.

Если вам, земляки, доступна поездка на Родину, не задумывайтесь, не откладывайте в долгий ящик, поезжайте, посмотрите страну, где прошло ваше детство, вдохните полной грудью воздух родных полей, обнимите своих близких, которые бесконечно будут рады встрече с вами.

Я благодарен всем, кто помог мне совершить эту поездку, встретиться с родственниками. Гостеприимства советских людей не забуду никогда. А самое большое спасибо минским властям за то, что всей нашей группе была предоставлена возможность посетить родные деревни и села.

Петр ГЛУШКОВ.

Да 50-годдзя БССР

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

У канцы 1966 года пры Акадэміі навук БССР была створана галоўная рэдакцыя Беларускай Савецкай Энцыклапедыі, якая падрыхтуе і выпусціць у свет у 1969—1974 гадах першую Беларускаю Савецкую Энцыклапедыю (БелСЭ) у 12 тамах.

БелСЭ плануецца як універсальнае даведачнае выданне, у якім будзе змешчана звыш 45 тысяч артыкулаў. Яна шырока прадставіць імёны дзяржаў культуры мінулага, якія ўнеслі каштоўны ўклад у скарбніцу агульначалавечых дасягненняў. Яна змесціць артыкулы аб Францішку Скарыне, Васілю Цяпінскім, Сымону Будным, Кузьму і Лукашу Мамонічах, Пятру Месціслаўцу, Лаўрэнцію Зізанію.

Пачэснае месца на старонках БелСЭ зойме імя Кліма Міхайлава — шкоўскага разбярца па дрэве, які кіраваў беларускімі майстэрнямі, што выконвалі разбярчыя работы ў Каломенскім палацы і ў харомах царэўны Софіі Аляксееўны. Артыкул аб Лазару Богшу расказае, як полацкі майстар-ювелір у 1161 годзе зрабіў для Ефрасіні Полацкай залаты крыж, што стаў унікальным помнікам культуры XII стагоддзя. У энцыклапедыі будзе змешчаны артыкулы аб Ігнату Максімаву — капьскім кафляру, мастацкімі вырабамі якога ўпрыгожваліся многія выдатныя архітэктурныя помнікі Русі, аб Максіму Сямёнаву, Хвядару Мікалаеву, якія вылучыліся сваім майстэрствам, працуючы пры царскім двары ў Сярэбранай палаце.

Беларуская Савецкая Энцыклапедыя надрукуе матэрыялы аб нашым таленавітым земляку Казіміру Чарноўскім — піянеру айчынных падводнага суднабудавання. Чытач знойдзе ў ёй звесткі аб вынаходцу

з Навагрудчыны Дамейку, які стаў у свой час рэктарам нацыянальнага ўніверсітэта Чылі.

Побач з беларускімі дзеячамі ў нашай энцыклапедыі будзе змешчаны матэрыялы аб прадстаўніках братніх славянскіх і іншых народаў свету, аб падзеях сусветнай гісторыі, аб дасягненнях айчынай і зарубежнай навукі. На старонках выдання знойдзе шырокае асявятленне партызанскіх рух у рэспубліцы ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

У Беларускай Савецкай Энцыклапедыі плануецца змясціць артыкулы пра ўсе без выключэння гарады рэспублікі, пра сельскія раёны з прывязаннем даведак аб населеных пунктах, энцыклапедыя гітлераўцамі ў перыяд Айчыннай вайны разам з жыхарамі. У артыкулах пра замежныя краіны будзе паказана жыццё нашых суайчыннікаў, іх эканамічнае і палітычнае становішча.

Знойдуць сваё адлюстраванне сусветна-гістарычныя поспехі Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных краін у галіне эканомікі і культуры, кіруючая дзейнасць КПСС, сучасны этап развіцця міжнароднага камуністычнага, рабочага і нацыянальна-вызваленчага руху, распад каланіяльнай сістэмы капіталізму, эканамічная, палітычная і ідэалагічная перавага сацыялістычнай сістэмы перад капіталістычнай. Будзе паказана далейшае развіццё марксісцка-ленінскай навукі пра грамадства, дадзена крытыка канцэпцыі абаронцаў буржуазнага ладу і прапагандыстаў антыкамунізму, правага і «левага» рэвізіянізму.

Работа па падрыхтоўцы выдання БелСЭ ўжо ідзе поўным ходам. У складзе галоўнай рэдакцыі па асноўных галінах ведаў створаны навуко-

ва-галоўная рэдакцыя. Непасрэднае навуковае і навукова-метадычнае кіраўніцтва выданнем энцыклапедыі ажыццяўляе галоўная рэдакцыйная калегія, у склад якой увайшлі віднейшыя беларускія вучоныя і якая арганізуе работу навукова-рэдакцыйнага савета БелСЭ, аўтараў, кансультантаў, рэцэзентаў, забяспечвае агульнае і спецыяльнае рэдагаванне падрыхтоўваемых матэрыялаў.

У сучасны момант закончана стварэнне тэматчных слоўнікаў энцыклапедыі і распрацоўка асноўных метадычных указанняў па выданню. У якасці аўтараў прыцягнута ўжо каля трох тысяч спецыялістаў, і іх лік з кожным днём расце. Пачалося рэдагаванне артыкулаў і непасрэдная падрыхтоўка I тома да набору. Актыўна працуюць тэрміналагічная камісія БелСЭ, якую ўзначальвае віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук БССР, народны пісьменнік БССР К. К. Атраховіч (Кандрат Крапіва).

Неўзабаве будзе аб'яўлена падпіска на выданне па цане 2 рублі 50 капеек за том. Падпісвацца на энцыклапедыю могуць як арганізацыі — бібліятэкі, дамы культуры, навуковыя кабінеты, навукова-даследчыя ўстановы і г. д., так і індывідуальныя падпісчыкі. Ужо зараз у галоўную рэдакцыю БелСЭ прыходзяць лісьмы ад чытачоў не толькі з Бе-

ларусі, але і з іншых рэспублік, краёў і абласцей Савецкага Саюза, а таксама з-за мяжы з просьбай прадставіць ім магчымае падпісачна на энцыклапедыю.

Матэрыялы энцыклапедыі будуць багата ілюстраваны і картаграфаваны. Да паліграфічнага афармлення кнігі прыцягваюцца лепшыя спецыялісты рэспублікі. Мастацкі прапанавалі шэраг варыянтаў вокладкі БелСЭ.

Выданне завяршыцца даведнікам, які будзе складацца з імянінага і прадметнага ўказальнікаў. Імяніны і прадметны ўказальнікі значна павышаюць інфармацыйнасць артыкулаў у энцыклапедыі. У БелСЭ будзе вытлумачана шмат слоў, акрамя тых, якія вынесены ў назвы артыкулаў. Яны ўвойдуць у даведнікі, па якіх чытач лёгка адшукае патрэбную яму інфармацыю.

Удзел у рабоце над БелСЭ з'яўляецца справай гонару ўсіх вучоных нашай рэспублікі, спецыялістаў народнай гаспадаркі, дзяржаўнай культуры, мастацтва, работнікаў партыйнага і дзяржаўнага апарата, творчых і грамадскіх арганізацый. Яны ўкладаюць увесь свой вопыт, веды, энергію ў гэту вялікую дзяржаўна-важнасці працу, якая заклікана паказаць навуковае і культурнае аблічча рэспублікі.

П. ПУЗІКАУ,

намеснік галоўнага

рэдактара БелСЭ.

На канвееры Мінскага авіярамонтнага завода — самалёты «ІЛ-14» і «ТУ-114».

Фота Л. ПАПКОВІЧА.

КВІТНЕЙ, МОЙ КРАЙ!

«Каб вечно квітнела і ў шчасці расла, дарагая мая Беларусь!» — так называецца кніжна-ілюстрацыйная выстаўка, якая адкрылася ў бібліятэцы імя Гоголя ў Мінску.

Прадстаўленыя на ёй фатаграфіі, рэпрадукцыі карцін, творы літаратуры расказваюць аб пайвяковым шляху, пройдзеным рэспублікай, аб выдатных поспехах, дасягнутых беларускім народам пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі ў будаўніцтве сацыялізму і камунізму. Пераходзячы ад аднаго экспаната да другога, наведвальнік выстаўкі як бы паўтарае этапы нябачанага скачка ад адсталасці і галечы да прагрэсу і працітанна ва ўсіх галінах жыцця, які здзейсніла наша рэспубліка за гэтыя гады. Яны знаёмяць з развіццём прамысловасці, сельскай гаспадаркі і культуры, росквітам старажытных і новых гарадоў. Спецыяльны раздзел прысвечаны Мінску.

Вялікае месца займаюць матэрыялы, якія апавядаюць аб гераічнай барацьбе працоўных супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у гады Вялікай Айчыннай вайны. Тут экспануецца кніга былога сакратара Мінскага падпольнага абкома КПБ Р. Мачульскага «Вечны агонь», успаміны і артыкулы ўдзельнікаў партызанскага руху, апублікаваныя ў зборніку «Непакораная Беларусь», і іншыя дакументальныя і мастацкія творы, якія асвятляюць адну са слаўных баявых старонак у гісторыі Беларускага народа.

Выстаўку завяршае раздзел: «Гордасць беларускай літаратуры», дзе прадстаўлены творы Я. Купалы, Я. Коласа, М. Танка, М. Лынькова, І. Шамякіна і іншых выдатных паэтаў і пісьменнікаў Беларусі.

Голас Радзімы

№ 3 (1010).

„Is There Private Ownership in the USSR?“

Есть ли частная собственность в Советском Союзе? Такой вопрос интересует многих наших читателей. Ниже мы печатаем статью Ю. Сенина, в которой они найдут ответ на этот вопрос.

The Constitution of the USSR (fundamental law) says that the cornerstone of the socialist system, the basic source of its wealth is socialist (public) property, which exists in two forms, namely, state property (belonging to the whole people) and cooperative (collective farm) property.

Actually this means that the land, natural resources, waters, forests, factories, mines, transport, banks, means of communication, most of the dwellings in towns and rural localities belong to the entire nation. In a socialist country the means of production and the products of labour are not owned by individuals but by the people at large or separate collectives (collective farms or cooperative societies).

Does this mean a total absence of private property in the country? Yes, in the classical sense of the term. We have no manufacturers, bankers, landlords or money-lenders—people who own tremendous wealth, exploit people's labour and take the lion's share of the product of labour. We have no antagonistic classes—exploiters and exploited, which inevitably ap-

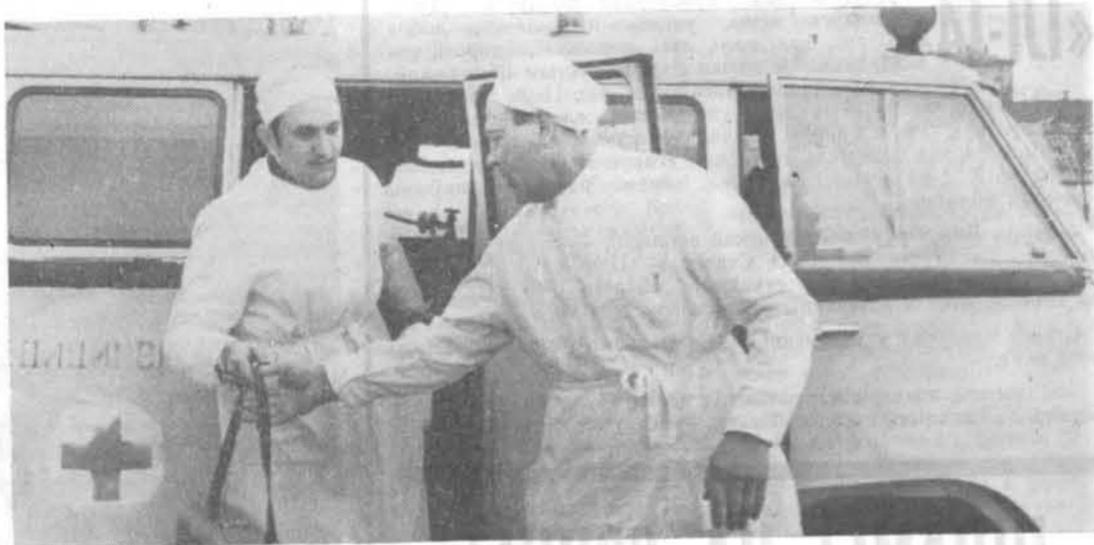
pear in a society based on private ownership.

However, in our country means of production were nationalised only if they belonged to big business. The drive did not affect small private economies. This means that, aside from the dominating socialist form of ownership, the Soviet Union allows small private undertakings of peasants and handicraftsmen to exist, provided they do not exploit other people's labour. There are not many of these today because, having become convinced of the very real advantages offered by the socialised economy, peasants and craftsmen voted for this form of labour organisation.

Private ownership should not be confused with personal ownership. The latter is steadily increasing as living standards rise. It includes collective farmers' cottages, country houses owned by some city residents, cars, TV sets—everything which the Constitution classes as «articles of personal use and convenience». Personal ownership is a constitutional right in the Soviet Union.

In this country you can buy and own what your wages and savings permit but you cannot exploit another.

Y. SENIN.

Не адно жыццё выратавалі ўрач Мінскай станцыі хуткай дапамогі Васіль КАЛАНТАЙ і фельчар Васіль ЗАЯЦ.
Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ЯНЫ ПА-РАНЕЙШАМУ ВАЮЮЦЬ

Сэрца — ранены жывы камячок — то балюча білася аб рэбры, то спынялася, і тады мільгала думка, што гэта ўжо канец. І канец здаваўся жаданым збавеннем. Але ўпартыя людзі ў белых халатах не хацелі здавацца. Уколы, кісларод, кісларод і зноў уколы. Інфаркт міякарда — жыццё хворага на валаску. Зараз яно залежыць толькі ад вопыту, умання і волі ўрачоў. Зразумела, дома дапамагчы хвораму значна цяжэй, але ў клініку везці ў такім стане нельга — хворы можа памерці ў дарозе. Што ж, трэба працаваць тут, трэба адваёўваць яшчэ адно чалавечае жыццё.

Двое сутак ішла барацьба за жыццё хворага, пенсіянера Будагоўскага. Двое сутак праз кожныя 2—3 гадзіны выязджала да хворага інфарктная брыгада станцыі хуткай дапамогі. І толькі калі ўрачы былі цвёрда ўпэўнены, што перавозку ў клініку магчыма ажыццявіць, хворы быў змешчан у інфарктнае аддзяленне.

Іх многа ў Мінску, людзей, якім бясконца ўдзячныя пацыенты. Няма, бадай, такога ўрача на станцыі хуткай дапамогі, які не ўспоміць некалькі выпадкаў, калі толькі ад яго залежала жыццё хворага.

03 — тэлефон, вядомы кожнаму жыхару савецкіх гарадоў, дыспетчарская хуткай дапамогі. Колькі галасоў, усхваляваных, спалоханых, чужаца штодзённа ў гэтым пакоі. Машина з лячэбнай брыгадай выязджае неадкладна на атрыманы выклік. Праз 15—20 мінут урач ля пасцелі хворага. Хворага не будуць пытаць аб яго зароботнай плаце, яму дапамогуць незалежна ад службовага становішча. Медыцынскае абслугоўванне ў нас бясплатнае і, таму, бескарыслівае.

Хуткая дапамога ў Мінску арганізавана так, што хвораму ўжо да паступлення ў клініку аказваецца спецыялізаваная дапамога: пры няшчасным выпадку (аўтамабільная аварыя, пераломы і г. д.) выязджаюць траўматалагічныя брыгады. Акрамя таго, кругласутачна дзяжуряць акушэрска і псіхіятрычныя брыгады. Спецыялізаваныя брыгады аснашчаны выдатнай апаратурай. Хвораму дома робяцца аналізы крыві, электракардыяграма, у неабходных выпадках даецца наркоз, пры раптоўным спыненні сэрца выкарыстоўваецца электракардыястимулятар.

Вялікі і зладжаны калектыў працуе на станцыі хуткай дапамогі — 142 урачы, 223 фельчары. Розныя ўзросты, розныя лэсы. Адны з іх на-

радзіліся ў час вайны і ведаюць яе толькі па кнігах. Іншыя лачыналі шлях медыка ў шынялях, са зброяй у руках. Вось Паліна Сямёнаўна Турэцкая — чарнавокая, энергічная, вясёлая. Вайна застала яе ў Крупках, дзе яна знаходзілася на практыцы пасля 4-га курса медыцынскага інстытута. Медыцынскі персанал Крупскай бальніцы быў мабілізаваны ў армію. Дзве дзяўчыны-студэнткі засталіся з хворымі і хлынуўшым патокам раненых. Вопыту ніякага, ведаў мала, лякарствы, бінты скончыліся праз два дні. А раненыя патрабуюць дапамогі, з надзеяй глядзяць на дзвюх дзяўчынак у белых халатах. І яны працавалі. Рвалі бялізну, перавязвалі раны, накладвалі жгуты на ампутаваныя канечнасці, адпраўлялі раненых... Куды? У Маскву, зразумела.

Адпраўлены цяжка параненыя. Хворых рэабраўлены мясцовыя жыхары. Крупкі гараць, трэба адыходзіць. Дзяўчаты пачалі прабірацца да Смаленска. Выбраліся, вывелі раненых.

У Смаленску Паліна Сямёнаўна трапіла ў эшалон, які ішоў у Чкалаў. Яна аказалася адзіным медыкам на ўвесь поезд, які вёз семі ваеннаслужачых з Беластока. Ніхто не пытаў, што яна ведае і што ўмее. Прыходзілі, прасілі дапамогі. Роды — ішла прымаць роды. Лячыла хворых дзяцей.

Так за некалькі цяжкіх ваенных дзён студэнтка IV курса стала ўрачом. У Чкалаве папрасіла дазволу скончыць вучобу. Пасля заканчэння інстытута пайшла добраахвотнікам на фронт. Далёка ад дома напаткалі яе страшныя весткі — загінула ў акупіраваным Мінску маці, забіты пад Сталінградам брат, другі брат застаўся ў адрэзаным блакадай Ленінградзе.

Скончылася вайна, складзена зброя, зняты шынялі. Вярнулася ў Мінск Паліна Сямёнаўна Турэцкая, капітан медыцынскай службы, кавалер ордэна Чырвонай Зоркі. З 1946 года працуе яна ўрачом станцыі хуткай дапамогі. Не чакае і не хоча яна ціхага, спакойнага жыцця.

І пакуль гучаць усхваляваныя галасы па тэлефоне 03, у любы час сутак, у любое надвор'е прыдзе на дапамогу Паліна Сямёнаўна... Яна або іншы чалавек у белым халате. Прыдуць для таго, каб аддаць хвораму свае веды, сваё ўменне, сваю дабрату. Прыдуць таму, што і ў гэтым мірным жыцці яны па-ранейшаму ваююць за здароўе людзей.

А. ЧАРНЫЎСКАЯ,
урач станцыі хуткай дапамогі.

г. Мінск.

НОВАЯ ЭКСПАЗІЦЫЯ

Слуцкі краязнаўчы музей наведваюць рабочыя, калгаснікі, служачыя, школьнікі. Шмат тут захапляючага, карыснага, цікавага. Музей папаўняецца новымі экспанатамі, гістарычнымі дакументамі. Часта арганізуюцца сустрэчы з удзельнікамі Кастрычніцкай рэвалюцыі, грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, ветэранамі працы.

У музеі адкрыта новая экспазіцыя «Случчына ў гады Вялікай Айчыннай вайны (1941—1945 гг.)». Сярод экспанатаў фотаздымкі, вытрымкі з дакументаў, якія раскажваюць аб мужнасці і адвазе працоўных Случчыны, а таксама тых, хто абараняў і вызваляў яе ад ворага.

Адзін з раздзелаў экспазіцыі раскажвае аб першых днях вайны на Случчыне. Тут змешчаны

фатаграфіі камандзіраў часцей Савецкай Арміі, карта баявых дзеянняў. Есць замалёўка аб двух невядомых салдатах, якія далі ворагу бой каля будынка гарсавета і па-геройску загінулі.

Нельга без абурэння разглядаць дакументы акупацыйнага рэжыму. Гэта аб'явы аб увядзенні каменданцкай гадзіны ў Слуцку, загады, вытрымкі з пратаколаў абласных і павятовых начальнікаў аб прымушовай адпраўцы рабочай сілы ў Германію. Змешчаны фатаграфіі, якія раскажваюць аб здзеках гітлераўцаў над мірнымі людзьмі, аб расстрэлах на Случчыне. У Слуцкім лагеры для ваеннапагонных было закатавана і расстраляна 14 000 чалавек.

Падрабязна раскажваецца ў экспазіцыі аб арганізацыі пар-

тызанскага руху на Случчыне. Есць тут фатаграфіі яго першых арганізатараў І. Варвашэні, А. Сцяпанавы, І. Жыжыка, В. Залатца і іншых членаў Слуцкага падпольнага райкома партыі.

Экспазіцыя шырока асвятляе падпольны партызанскі друк. Тут копія газеты Слуцкага падпольнага райкома партыі «Народны месівец», фатаграфіі работнікаў падпольнай рэдакцыі і друкарні. Есць копія газет Грэскага і Старадарожскага падпольных райкомаў партыі, партызанскія лістоўкі.

Новая экспазіцыя ў Слуцкім краязнаўчым музеі — цікавы матэрыял аб барацьбе случчан супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у гады Вялікай Айчыннай вайны.

М. СЯЎРУК.

Агні Мінска.

Фота Я. Косціна.

ТРЭСКІ

Ты помніш, маці, ў годзе сорок пятым
Стаяў у вёсцы нашай стук і гром:
Прышлі з вайны вялікае салдаты,
І кожны будаваў прасторны дом.
А бацька мой не мог на зруб падняцца
І скласці нам хоць нейкі там дамок:
На Одэры ён спіць у вечнай хаце,
І на магіле—з дзеразы вянок.
Зайздросціў я тады чаму папала,
Больш медалям, што перайшлі к сябрам.
А ты мяне па трэскі пасылала
К суседу: «Мо звару што-небудзь вам».

Уладзімір ВЕРАМЕЙЧЫК

Сусед, вайной апалены, бязногі,
Даваў не трэскі, а адну смалу.
Ты іх паліла пад старой трохногай
І звала нас к няхітраму сталу.
Жыццё ідзе. Таўсценнае бяравенне,
Што дваццаць год маіх чакала рук,
Уздымаю я на рыштвы з захапленнем.
І зноў стаіць над вёскай гром і стук.
Жаўцее безліч трэсак каля хаты,
І волю ты цішком даеш слязе:
На самазвале цацачным заўзята
Мой сын бабулі трэсачку вязе.

ВУЛІЦА ЯГО ІМЯ

Горад над Дзвіною... Есць тут вельмі дарагая артыстам вуліца, якая лічыцца нядарна называлася Верхнядзвінская. На ёй, у будынку клуба металістаў, пасля вызвалення Віцебска ад фашысцкіх захопнікаў доўга працаваў Беларуска-дзяржаўны драматычны тэатр імя Я. Коласа, на сцэне якога зачароўваў глядачоў сваім чудаўным мастацтвам народны артыст Савецкага Саюза Аляксандр Канстанцінавіч Ільінскі. Цяпер гэтая вуліца, якая неўзабаве стане адной з прыгажэйшых у горадзе, будзе назіць яго імя. Так пастанавіў гарвыканком Віцебска на хадзінцы вясняны. У тэатры адбыўся ў сувязі з гэтым мітынг, на якім коласайцы зноў успомнілі творчы подзвіг незабытнага беларускага акцёра. Новыя шыльды з'явіліся на новазбудаваных дамах — «Вуліца Ільінскага».

ЛЯЦЕУ над прасторами Беларусі. Дзень выдаўся ясны, унізе, на зямлі, добра відаць былі палі, лугі, пералескі, дарогі, рэкі, вёскі. А потым адразу густым цёмна-зялёным дываном раскінуўся лес. Цень ад нашага самалёта паберла па вершалінах стогадовых елак і каржакаватых бярозках. Такія бярозкі звычайна растуць у балоце. Тут і на самай справе балотныя, парослыя асакой мясіны раздзялялі лясны масіў і, як асколкі люстэрка, іскрамі рассявалі наўкола сонечныя праменні.

— Былы Бягомльскі раён Мінскай вобласці, — сказаў мой спадарожнік беларускі паэт Аляксей Ставер. — Цень самалёта на гэтых мясінах нагадвае мне страшныя дні лета 1943 года і вясны 1944-га, жорсткія блакады партызанскага краю.

Ставер памаўчаў у задуменні, не адрываючы позірку ад бартавога акна.

— Тады мы, жыхары партызанскіх вёсак, — прадаўжаў ён, — блукалі па балочыстых лясах. Шукалі ратунку ад карнікаў Герэлі

ШРАМЫ НА СЭРЦЫ

вёскі, падпаленыя факельшчыкамі. Небасхіл засланялі агонь і дым. Гул фашысцкіх бамбавозаў заглушаў стогны гінуўшых у агні і раненых, паміраючых у балоце. У блакадах партызанскай Бягомльшчыны прымалі ўдзел франтавыя часці гітлераўцаў. Нематчыма перадаць вам трагедыю, якая адбылася тут. У час блакады бацькі гублялі дзяцей. Тысячы мірных жыхароў гінулі ад фашысцкіх бомб і куль. Многія траплялі ў лапы карнікаў. І пачынаўся іх пакутлівы шлях нявольнікаў на захад. Такая доля напаткала і мяне. З родных лясоў і балот мяне пад канвоем фашысты пагналі ў Германію, у канцэнтрацыйныя лагеры.

Дык вось адкуль гэтыя радкі Алясея Ставера! Я ўспомніў яго паэтычны зборнік «Ластаўкі перад дажджом», выдадзены нядаўна ў Мінску. Успомніліся і радкі з верша «Сповідзь».

Мяне з маленства ўскалыхала бура.
Маё дзяцінства — на шляхах вайны,
Праз столькі год яшчэ канцлагер Рура
Мяне наводзіць на цяжкія сны.
Калі я там сцягнуў і не загінуў, —
Дык я буду жыць!

Мой спадарожнік тым часам раскаваў:

— Дарэчы, і гэтыя мясіны, і тое, што я вам цяпер раскаваў, апісаны мною ў раманах, які так і называецца: «Пад канвоем». Ён надрукаваны ў часопісе «Маладосць». Усё пададзена ў значнай ступені дакументальна, многія героі названы сваімі імёнамі.

Я з вялікай цікавасцю прачытаў праявіны твор беларускага паэта — сведкі вялікай народнай вайны супраць гітлераўскіх акупантаў. Напэўна, не будзе перабольшаннем, калі я скажу, што раман Алясея Ставера «Пад канвоем» з'яўляецца першым словам не толькі ў беларускай, але і ва ўсёй многанациянальнай літаратуры аб блакадах партызанскіх раёнаў фашысцкімі захопнікамі, аб тым, як мужна пераносілі нягоды вайны загнаных ворагам у лясныя масівы і топкія балоты сялянскія сем'і — жанчыны, старыя, дзеці. Вельмі важна, што слова гэтае выказаў чалавек, які сам быў членам адной з такіх сем'яў.

Выдавецтва «Беларусь» рыхтуе раман «Пад канвоем» да выдання асобнай кніжкай. Аляксей Ставер сказаў мне, што лічыць мэтазгодным да вызначэння жанру твора дадаць — «З перажытага». І гэта правільна. Сіла ўздзеяння і галоўная каштоўнасць першага праявінага твора Алясея Ставера, на мой погляд, заключаецца іменна ў тым, што ў ім перададзена ўсё перажытае аўтарам у час вайны. Мы, чытачы, быццам бы бачым шрамы яго сэрца, якім ніколі не зажыць...

Мне прыходзілася бываць на сустрэчах Алясея Ставера з чытачамі Мінска, Гомеля, Віцебска, Магілёва, Брэста. Як правіла, ён чытае вершы. Яны поўныя любові да роднай Савецкай Беларусі, краю азёрнага і рабінавага, напоўненага пахам хвой, дзе «сяжыначка кожная ў прыветлівы двор прывядзе...» і дзе:

Песні новыя,
песні звонкія
У сталёвых звоніцах правадах.
Наліліся зарою антонаўкі
У цянiстых калгасных садах.
Бляск палёў, азёр
краю зорнага
І агні, што навокал гараць, —
Мне так любя ўсё
і так дорага —
Гэта нашага шчасця зара.

Гучаць вершы лірычныя, песенныя, сатырычныя, жартоўныя. Чытачы знаюць Ставера больш за ўсё як лірыка, песенніка, які задушэўна размаўляе з моладдзю аб каханні, чыстым, непадкупным, верным на ўсё жыццё.

Але бывае і так, што на творчых сустрэчах пісьменніка ўзнікае размова аб фашызме, аб тым, што ніколі не павінна паўтарыцца. І тады гучаць іншыя вершы паэта — горасныя і гнеўныя, і Ставер раскавае аб тым, як ён, сялянскі хлапчук, адпраўлены акупантамі ў нявольнае, праз многа год стаў пісьменнікам, апісаў усё перажытае. Апісаў, каб яго не было забыта і заўсёды перацерагала: людзі, будзьце пільнымі, беражыце мір!

Аляксей Ставер мае намер прадоўжыць кнігу аб перажытым у вайну. Ён задаўся мэтай напісаць трылогію: першая частка — «Пад канвоем»; другая — «Нямеччына», аб пакутах вязняў у гітлераўскіх лагерах; трэцяя — «Агонь і лёд» — вяртанне дамоў пасля вайны.

— Я многа езджу па Беларусі, бываю і далёка за яе межамі, — раскавае мне Аляксей. — Мінным летам быў у Закаўказзі. Там меў шырокую магчымасць выступаць перад працоўнымі Грузіі, Арменіі, Азербайджана, вывучаць жыццё гэтых народаў. Прывёз дамоў новы цыкл вершаў. Іх тэма — моцная дружба народаў нашай Радзімы, любоў і глыбокая павага жыхароў Закаўказзя да Беларусі — рэспублікі партызанскага подзвігу. Але, дзе б я ні быў і аб чым бы ні пісаў, мяне не пакідае думка аб трылогіі. Працую над ёй увесь час, нават, калі заняты чым-небудзь іншым. Нават і ўначы, нават у сне...

Аркадзь ЭВЕНТАУ.

ВЫСОКАЯ АЦЭНКА

З кожным годам у замежных краінах становяцца ўсё больш вядомыя дасягненні нашых вучоных. Гэтаму садзейнічаюць пастаянныя кантакты АН БССР з навукова-даследчымі ўстановамі розных кантынентаў.

Вось што раскавае дырэктар Інстытута генетыкі і цыталогіі АН БССР акадэмік Н. Турбін аб сустрэчы беларускіх генетыкаў са сваімі замежнымі калегамі.

У 1967 годзе вучоныя нашага інстытута зрабілі пяць паездак за мяжу, якія ставілі сваёй мэтай не толькі знаёмства з дасягненнямі генетыкаў і селекцыянераў іншых краін, але і былі закліканы садзейнічаць прапагандзе нашых поспехаў у гэтай галіне. І параўноўваючы ўзровень нашых работ з работамі, якія вядуцца вучонымі тых краін, дзе нам удалося пабываць, можна сказаць, што нашы дасягненні вельмі значныя. У гэтым змаглі пераканацца і Л. Хатылёва, што пабывала летам мінулага года на канферэнцыі генетыкаў у Англіі, і О. Кедрэў-Зіхман, які на працягу месяца вывучаў вопыт вучоных ГДР у галіне селекцыі і генетыкі азімага жыта. Пра гэта раскаваў В. Саўчанка, які пазнаёміўся з работай генетыкаў ГДР і Венгрыі. Маладая супрацоўніца нашага інстытута Р. Ганчарова восенню пазалеташняга года прымала ўдзел у штогоднім Еўрапейскім сімпозіуме па радыяцыйнай біялогіі. Мы змаглі параўнаць нашы даследаванні з тымі, якія вядуцца ў іншых краінах.

Мне асабіста давялося зрабіць двухмесячную паездку па навуковых цэнтрах Вялікабрытаніі. Гэта была мая дванацятая па ліку навуковая камандзіроўка за рубеж, якая ад папярэдніх

адрознівалася яшчэ і тым, што мне на працягу шасцідзесяці дзён даводзілася аднаму падарожнічаць па ўсёй краіне.

Мне ўдалося пазнаёміцца з многімі навуковымі ўстановамі Вялікабрытаніі, у тым ліку з Інстытутам генетыкі пры Лонданскім універсітэце, Інстытутам селекцыі раслін і Інстытутам батанікі ў Кэмбрыджы, з доследнымі станцыямі Ротамстэда і Уэльса, з Ньюкастльскім універсітэтам і іншымі. І павінен прызнаць, што параўноўваючы дасягненні брытанскіх вучоных з нашымі, я пераканаўся, што ў галіне генетыкі, мы ўжо ў многім дасягнулі ўзроўню замежных краін. Што ж датычыць селекцыі, то тут мы выглядаем значна лепш.

Гаворачы аб сельскай гаспадарцы Вялікабрытаніі, трэба перш за ўсё адзначыць, што за апошнія гады яна дасягнула значных поспехаў у справе павышэння ўраджайнасці розных культур. Сёе-тое з англійскага вопыту мы спадзяёмся выкарыстаць у сябе.

За час сваёй паездкі я прачытаў у розных навуковых установах пяць докладаў і яшчэ раз пераканаўся, што нашы работы прыцягваюць вялікую ўвагу замежных спецыялістаў, вучоных і атрымліваюць самую высокую ацэнку.

У Мінскай бібліятэцы імя Ул. І. Леніна.

ПАКАЗВАЮЦЬ МАЛАДЫЯ МАСТАКІ

У зале Акадэміі мастацтваў ССРС у Маскве адкрылася выстаўка работ студэнтаў мастацкіх інстытутаў краіны. На ёй прадстаўлена больш 500 твораў жывапісу, скульптуры, графікі і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Дванаццаць конкурсных работ экспануюць

тут выхаванцы Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута. Э. Агуновіч выканаў серыю ілюстрацый да вядомай паэмы «Тарас на Парнасе», В. Шарановіч — да кнігі паэм Я. Купалы, Г. Грак — да кнігі Ул. Караткевіча «Хрыстос прыязміўся ў Гродна».

Васіль ХОМЧАНКА

Хата пры чароўзе

АПАВЯДАННЕ

Гэты шлях старадаўні. Пралягае ён з захаду на ўсход праз лясы і вёскі, балоты і гарады, абмінае азёры і перасякае другія шляхі і дарогі.

У адным месцы ён пераскоквае па бетоннаму мосціку звільстную рачулку з берагамі, зарослымі сітняком, і ляціць потым скрозь шырокае жытняе поле.

Недалёка ад гэтага мосціка, аслоненая старымі шэрымі бярозамі, стаіць хата. Хата прасторная, пяцісценка, будавалася на вялікую сям'ю, але каля яе — ні садочка, ні хлёўчука, толькі да адной сцяны, дзе няма вокан, наўскос прыстаўлены жэрдкі, заваленыя саламай, — дрывотня. Жыве ў той хаце адзінокая жанчына.

Кіламетры са два адгэтуль — багатая вёска, дзе на вуліцы вечарамі гараць электрычныя ліхтары, а ў многіх хатах свеціцца сіняватыя экраны тэлевізараў. Жанчына ходзіць у вёску на работу. Колькі ўжо год

Мал. К. Ціхановіча

яе просяць перабрацца да людзей, у новую хату. Яна ж адмаўляецца.

Рослая, золатавалосая, з шырокімі зеленаватымі вачыма, яна была калісьці вельмі прыгожая. На святыя носіць яна яркія гарусы, яшчэ дзявоцкія, купленыя некалі перад вяселлем. На сценах хаты развешаны ручнікі і сурвэткі, якія яна вышывала доўгімі зямовымі вечарамі, калі побач сядзеў ласкавы яе чалавек, а ў ложку спалі здаровенькі дзеці. Бывае, яна вернецца з вёскі

дадому, сядзе стомленая на прызбу, паставіць докці на калені і сядзіць так доўга. А вакол цёмна і ціха, так ціха, што чуваць, як у рэчцы боўтае рыба, кроплі расы шмякаюць з бяроз, і шамаціць, палюючы ў траве, начная жаба. Жанчына сядзіць, гойдаецца, а іншы раз заспявае ціха, некаж захлапаючыся, быццам баіцца, што хто-небудзь воль падыдзе і не дасць даспяваць:

Прыйдзі, прыйдзі, мой міленькі,
Прыйдзі, мая кветка.

У ПАМ'ЯЦІ ЎДЗЯЧНЫХ ПАТОМКАЎ

Нядоўгае, але яркае і высакароднае жыццё пражыў Кастусь Каліноўскі — кіраўнік сялянскага паўстання 1863 года на Беларусі. Дзяцінства і юнацтва ён правёў на Гродзеншчыне, у наваколлі Свіслачы, дзе з тых часоў захаваліся стары млын, сівая бяроза і алея на сядзібе бацькі Кастуся — Сямёна Стэфанавіча. Мясцовыя жыхары назвалі свой калгас імем выдатнага рэвалюцыянера. Яго імя носіць таксама і Свіслацкая

школа, у якой ён калісьці вучыўся.

Да вобразу Кастуся Каліноўскага і яго баявых сяброў не раз звярталіся прадстаўнікі беларускай літаратуры і мастацтва. У 1923 годзе на сцэне беларускага тэатра імя Я. Купалы з'явілася п'еса, якую напісаў і паставіў вядомы беларускі драматург і рэжысёр Еўсцігней Міровіч. Старэйшае пакаленне людзей памятае і мастацкі фільм «Кастусь Каліноўскі». Кампазітар Дзмітрый

Лукас напісаў оперу, прысвечаную слаўнаму сыну Беларусі. Опера многа год ішла на сцэне Дзяржаўнага опернага тэатра, а летась была пастаўлена самадзейнай опернай студыяй палаца прафсаюзаў.

У гады Вялікай Айчыннай вайны на Беларусі дзейнічаў партызанскі атрад, які насіў імя Кастуся Каліноўскага. Ім камандаваў Аляксей Карпук, цяпер вядомы пісьменнік. Пазней ён напісаў кнігу «Пушчанская адысея», прысвечаную баявым справам атрада.

Нядаўна ў выдавецтве «Навука» (Масква) выйшла кніга матэрыялаў і дакументаў «Паўстанне ў Літве і Беларусі» на рускай, беларускай, літоўскай і польскай мовах, якую падрыхтавалі інстытут славяназнаўства АН СССР, інстытут гісторыі АН БССР, інстытут гісторыі АН Літоўскай ССР і інстытут гісторыі Польскай акадэміі навук.

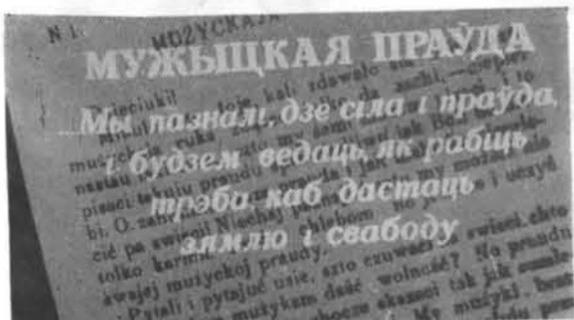
Хутка выйдзе з друку раман Уладзіміра Караткевіча — «Каласы пад сярпом тваім», прысвечаны падзеям 1863 года.

У Вільнюсе жыве малады беларускі вучоны Генадзь Кісялёў, які займаецца пытаннямі паўстання 1863 года. У яго архіве — фотакопіі «Мужыцкай праўды», паказанні Каліноўскага, партрэты Кастуся і яго папличнікаў па барацьбе: Зыгмунда Серакоўскага, Яраслава Дамброўскага, Уладзіслава Малахоўскага і іншых. Г. Кісялёў прыслаў у Мінск, у нядаўна арганізаваны музей Каліноўскага, вельмі каштоўныя экспанаты.

Матэрыялы для музея Каліноўскага прыслалі выдавецтва «БСЭ», «Варшаўскі музей Войска польскага», выдавецтва «Мысль», інстытут славяназнаўства АН СССР, Дзяржаўная бібліятэка СССР імя Ул. І. Леніна, публічная бібліятэка імя Салтыкова-Шчадрына (Ленінград), Вільнюскі гістарычны архіў Літоўскай ССР, Цюменскі абласны гістарычны архіў, Цэнтральная бібліятэка АН Літоўскай ССР, Цэнтральны архіў кінафотафонадакументаў і іншыя ўстановы.

Д. МАСЛАЎ.

НА ЗДЫМКАХ: 1. Фотакопія «Мужыцкай праўды». 2. Мемарыяльная дошка ў Вільнюсе на месцы пакарання правадыроў паўстання 1863 года. 3. Рэпрадукцыя з карціны мастака П. Сергіевіча «Кастусь Каліноўскі».

Марии Кюри посвящается

Недавно исполнилось сто лет со дня рождения великого физика, замечательной дочери польского народа, более 40 лет жившей и работавшей во Франции, Марии Склодовой-Кюри. Ей и ее мужу, французскому ученому Пьеру Кюри, человечество обязано открытием явления радиоактивности.

К этой дате Атомиздат в переводе с французского издал книгу «Мария Кюри». Это биография ученой, написанная ее младшей дочерью Евой Кюри, журналисткой по профессии.

«В мировой литературе, — говорится в предисловии к русскому изданию, — мало жизнеописаний, которые так захватывали бы читателя, как биография Марии Кюри. Образ незабвенной Марии Кюри, истинной героини в борьбе за науку, ученой, преодолевшей огромные препятствия и жизненные тяготы, послужит прекрасным примером и для нашей советской молодежи».

Триптих из металла

Массивная металлическая решетка украсила вестибюль Белорусского государственного музея истории Великой Отечественной войны. Три ее части посвящены различным этапам героического 50-летнего пути Советской Армии.

В решетку вмонтированы сто настоящих штыков, переданных музею воинами Белорусского военного округа как символ немеркнущего героизма их дедов и отцов. Центр своеобразной картины из металла украшает орден Отечественной войны и надпись «1941—1945 гг.».

В связи со знаменательной датой Советской Армии в залах музея будут проходить пионерские сборы, встречи с ветеранами гражданской и Великой Отечественной войн. В кинозале состоится показ документальных фильмов о важнейших событиях и сражениях Великой Отечественной войны.

Нешта бавішыя ты доўга, Твае плачуць дзеткі. Калі б хто падслухаў гэту песню, то сказаў бы:

— Паўла свайго кліча.

Ні родных, ні сваякоў у жанчыны няма. Сюды прыехала яна са сваім маладым мужам перад вайною аднекуль з Магілёўшчыны. Ладзіць сваё жыццё пачалі без вяселля. Паставілі хату, уваходзіны зрабілі ў чэрвені сорок першага года.

Усё для іх скончылася праз тыдзень пасля ўваходзіны...

Дваццаць два разы зацвіталі бярозы, столькі ж разоў прылятаў з выраю бусел у гняздо на бярозе, а жанчына ўсё жыве ў той хаце адна.

Аднойчы ў пачатку лета па шляху імчаўся чырвоны турысцкі аўтобус. У аўтобусе сядзелі студэнты з Заходняй Германіі.

Дзень быў сонечны. Калыхалася вакол бледна-зялёнай жыта, у бярэзніку пахла суніцамі і першымі грыбамі-каласавікамі, залатым туманам плаваў над соснамі пылок, на дарозе ляжаў тапелевы пух. Спякота яшчэ не надышла і не паспела заграбці сакавітую траву першалеся...

Ці таму, што шафёра прываблілі бярозы са шрамамі-засечкамі на ствалах і звілістая рачулка, ці можа занадта былі спакуслівыя суніцы ў кошыку, які падняла насустрач аўтобусу дзяўчынка, — аўтобус збочыў пад бярозу і спыніўся.

Са смехам і гоманам выскачылі турысты. Самая маладзенькая дзяўчына ў чырвоных шортах ухапілася за бярозавую галінку, і два хлопцы пачалі яе раскальваць. Петрыкнулі фотаапараты, з транзістараў палілася музыка і песня. Нейкі далёкі спявак ажно захлапаўся: Танцуй, танцуй, мая любоў, Бо жыццё кароткае!

Некалькі пар пачалі танца-

ваць. Усім было весела, добра і бестурботна.

Шафёр, самы старэйшы з той кампаніі, сівы і сутулы, не танцаваў, не спяваў, а маўчаў. Ён быў нечым усхваляваным, скулы яго хадзілі, і сіні шрам на шчаце ўздрыгваў. Шафёр прайшоўся да мосціка, потым вярнуўся, абышоў вакол хату, паставіў каля яе вокан. Праз вокны, застаўленыя гаршчэчкамі з гартэзіямі, нічога не было відаць, але шафёр цяпер ведаў, што ў той хаце жывуць. Ён дакурыў адну цыгарэту, заптаў акурак, закурыў другую. Ён усё намерваўся пастукаць у акно, ды рука нерашуча апускалася.

Гаспадыня ў гэты дзень была дома і ляжала ў ложку. Яна трохі прыхварэла і на работу не пайшла. На гул аўтобуса, які спыніўся каля хаты, яна не звярнула ўвагі: машыны тут гудуць бесперастанна. Яе перацяла трывога, калі пачула незнаёмую гамонку і песню. Прыслухалася, разабрала словы: «Шнель, шнель, майне лібен». Нібы баронячыся, працягнула ўперад рукі. Далёкае, але незабыўнае напамінілі ёй тыя словы...

А турысты па-ранейшаму танцавалі, спявалі, гушталіся па чарзе на галіне бярозы. Цыбата хлопца з чорнай асірыйскай бародкай граў на губным гармоніку. Дзве дзяўчыны бегалі вакол бярозы, стараючыся дагнаць адна другую.

Так, магчыма, і не даведаўся б шафёр, хто там у хаце, каб дзяўчыне ў чырвоных шортах не захачелася падурець. Яна ляснула рукой на спіне хлопца з гармонікам і кінула ўцякаць. Хлопец жарталіва пагрозіла прыгнуцца, быццам для скачка, і кінуўся за дзяўчынай. Восць дзяўчына, смеючыся і кідаючы камякі зямлі, падбегла да самага акна хаты. І

ў гэты момант шафёр убачыў у акне жанчыну. Яна была ў белай сподняй кашулі, з распущанымі валасамі.

— Добры дзень, — схіліўшы галаву, павітаўся з ёю шафёр. Жанчына кінула ў адказ і адсланілася ад акна. Праз некалькі хвілін яна выйшла на двор у чырвоным плаці, а сабранымі ў вузел валасамі, стала каля парога, обводзячы ўсіх позіркам. Вочы яе, падсвечаныя промнем, які прабіваўся праз голле бярозы і трымеў на твары, жмурыліся.

Шафёр нешта хапёў сказаць, ды толькі варухнуў губамі. Шрам на шчаце яшчэ больш задрываўся. Ён пазнаў гэту жанчыну.

— Вам што-небудзь трэба? — спытала жанчына.

Адказала дзяўчына ў чырвоных шортах, па складах вымаўляючы па-руску:

— Мы хочам піць.

— Калі ласка, заходзьце, — запрасіла гаспадыня і адчыніла дзверы хаты.

Дзяўчына клінула другіх турыстаў, і тыя ад аўтобуса падбегам рушылі да хаты. Гукі музыкі, якія ліліся з настроеных на адну стачыню транзістараў, патокам паплылі на хату. «Шнель, шнель, майне лібен», — у каторы раз паўтараў голас далёкага спявака пад разгулісты віск джаза. Так з гэтымі гукамі джаза і ўвайшла ўсё ў хату, расседзіла на доўгай лаўцы і ўслончыках, паважна чакалі, калі іх будуць частаваць вадой.

Гаспадыня, стоячы пасярэдзіне хаты з кубкам у руцэ, спытала:

— Вам вады, малака ці бярозавіку?

Даведаўшыся, што такое бярозавік, усё пажадалі толькі яго. Кісла-салодкі, з калочым халадком, ён вельмі ўсім спа-

дабаўся, і ўсе былі задаволены гаспадыняй, хвалілі яе, дзякавалі, здымалі, каб на зваротным шляху з Масквы падарыць ёй фотакарткі. Пілі потым і малака, елі чайнымі лыжачкамі сунічнае варэнне з трохлітровыга слоіка, які гаспадыня шчодра паставіла на стол. Дзяўчыну ў чырвоных шортах — студэнтку-мастачку зацікавілі ўзоры на ручніках, абрусах, сурвэтках. Яна сфатаграфавала іх. Сфатаграфавала і печ, вялікую, сялянскую, якую яны ўбачылі ўпершыню ў жыцці.

Гаспадыня, склаўшы на грудзях рукі, сядзела на ўслончыку, і ціхая, спакойная ўсешка асвятляла яе твар.

— У госці да нас? — пытала яна. — Адкуль? З Германіі? На два тыдні? Што ж так мала?

Потым шафёр сказаў, што пара ехаць, і ўсе, раскланьваючыся, пачалі выходзіць з хаты. Калі шафёр астаўся з гаспадыняй адзіна, тэ, не глядзячы ёй у вочы, спытаў:

— Вы тут даўно жывяце?

— Дваццаць два гады.

— Адна?

— Чаму ж адна. Былі дзеці, муж.

— А пасля вайны адна?

— Адна з пачатку вайны.

Шафёр падняўся, паспешліва развітаўся і выбег з хаты. Жанчына здзіўлена перасмыкнула плячыма, выйшла за парог. Турысты ўжо сядзелі ў аўтобусе. Яны пачалі махаць ёй рукамі, крычалі, і яна таксама ім махала рукой і нешта гаварыла ўсміхаючыся. І калі аўтобус праязджаў міма хаты і калі адышоў ужо далёка, яна стаяла і ўсё махала рукой. Потым павольна зайшла ў хату, наблізілася да покуцы і дрыготкімі пальцамі правяла па барвеннях...

Калі аўтобус ад'ехаў, дзяўчына ў чырвоных шортах сказала:

— Якія ў яе прыгожыя валасы.

— І вочы, — дадала другая.

Шафёр не чуў гэту размову. Ён успамінаў... Што? Такі ж самы чэрвеньскі дзень. Той дзень, як і сёння, быў насычаным сунічным водарам і сасновым пылам, каціла я хвалімі такога ж востра не спалавелае жыта. І стаяў над бярозамі каля гэтай жа хаты аўтобус, жоўта-зялёны. З аўтобуса вылезлі бялесія салдаты з губнымі гармонікамі і фотаапаратамі. З гікам, музыкай заваліліся яны ў хату, нешта гаварылі і прытанцоўвалі ў такт гармоніка. Пад словы: «Шнель, шнель...», якіх ні гаспадыня, ні муж і двое дзяцей, бяспрэчна, не зразумелі, адзіна салдат выплонуў на стол гармонік і даў у покуцы па мужу і дзецях сухую аўтаматную чаргу...

Шафёр і сёння прыкмеціў у покуце хаты дзірачкі. Іх так і не замазалі і нават барвенні не пабллілі. Шмат там дзірачак...

«Калі я зайшоў крыху пасля ў хату, — успамінаў шафёр, — гаспадыня — тады вельмі прыгожая і маладая, сядзела, як стаяла, на зэдліку і нейкім невідучым позіркам глядзела ў адну кропку. Я выскачыў з хаты».

Шафёр думаў, што ён на першым жа прыпынку раскажа пра ўсё гэта сваім пасажырам. Няхай ведаюць.

Восць зараз спыніць аўтобус і раскажа.

Аўтобус імчаўся міма прасторных разлогаў, міма крыніц, што сінімі вачыма глядзелі з травы.

Насустрач аўтобусу па абочыне ішлі ў яркіх плаціях і хустках дзяўчаты з граблямі. Яны яшчэ здалёк пачалі махаць хусткамі і нешта крычаць. У адказ ім з аўтобуса замаха-лі рукамі.

МЯЧЫК

НЯВЫДУМАНАЕ АПАВЯДАННЕ

Жыве ў Маскве, на Арбаце, стары рускі мастак Парфірый Маркавіч Лебедзеў. Яго карціны мне даводзілася бачыць у залах Траццякоўскай галерэі, а такой пашаны не кожны мастак заслугоўвае.

Ведаю я мастака і асабіста. Гэта вельмі ветлівы чалавек. Ён любіць пагаварыць з людзьмі, паслухаць іх думкі аб яго карцінах. Калі я бываю ў Маскве, я часам заходжу да старога сябра.

Аднойчы ён раскажаў мне цікавую гісторыю.

— Гэта было ў 1920 годзе, — пачаў Парфірый Маркавіч, — калі мы сядзелі з ім ля яго новага палатна. Я тады быў выкладчыкам малявання

і чарчэння. У школе, дзе я выкладаў, вучыліся дзеці, бацькі якіх працавалі ў Крамлі. Сярод іх былі дзеці як адказных работнікаў, так і абслугоўваючага персаналу.

Час быў цяжкі. Ваша Беларусь палала ў агні змагання з белалаякамі. Край быў зруйнаваны вайной. Не хопала ежы, адзення. Не было часу тады думаць, ці ўсё маюць дзеці для навукі і гульні. Трэба было перш за ўсё адстаяць для будучых пакаленняў Савецкую ўладу.

А дзеці ёсць дзеці. У іх шмат энергіі: ім хочацца вучыцца, займацца спортам. Яны не сумуюць ні ў якіх абставінах.

Хтосьці з вучняў сшыў з ануч мя-

чык, і ў час перапынку хлопчыкі пачалі гуляць у футбол на школьным двары.

У такі час аднойчы ішоў Ленін. Дзеці не заўважылі яго і працягвалі заўзята ганяцца за тым мячыкам. Раптам нехта з вучняў незнарок моцна ўдарыў мяч, і ён трапіў у Леніна.

Уладзімір Ільіч усміхнуўся, падняў мячык і пачаў разглядаць яго. Хлопчыкі спынілі гульню, змоўклі, чакаючы, што будзе далей. Я падышоў да вучняў, пачаў іх дакараць:

— Як вам не сорамна. Майце вочы. Трэба ж глядзець...

Потым, звяртаючыся да Леніна, сказаў:

— Прабачце, Уладзімір Ільіч...

— Няма за што прабачаць, — адказаў Ленін. — І, паказваючы мне мячык, сказаў:

— Лепшага няма?

— Няма, Уладзімір Ільіч.

Ленін зірнуў на расчырванелыя твары дзяцей.

— А іграць у футбол, відаць, хо-

чацца, — умікнуўся Ленін і патузаў заліхвацкую чупрыну аднаго з хлопчыкаў.

— Вельмі хочацца, — адказалі дзеці хорам.

— Ну, гуляйце, — сказаў Ленін, кінуў хлопчыкам іх мячык і пайшоў.

Праз некалькі дзён хлопчыкі, як заўсёды на вялікім перапынку, ганялі свой, ужо вельмі пашматаны мячык. Праўда, у час вялікага перапынку яны павінны былі падсілкоўвацца. Але тое, што ім загорталі мамы ў паперку, яны з'ядалі яшчэ па дарозе ў школу, а ўвесь вольны час гулялі ў футбол. Якраз у момант, калі збіўшыся ў кучу, яны заўзята вялі змаганне за свой мяч з ануч, побач упаў сапраўдны, скуруны футбольны мяч. Хлопчыкі аж ускрыкнулі ад здзіўлення. Яны паднялі галовы, каб паглядзець, адкуль прыляцеў да іх гэты цудоўны падарунак, і убачылі Леніна. Ён стаяў і ўсміхаўся шчырай, бацькоўскай усмешкай.

Л. ПРОКША.

РОДНЫЯ ВОБРАЗЫ

Яўгену ЗАЙЦАВУ — 60 год.

На нядаўняй выстаўцы ў Мастацкім музеі БССР усеагульнай увагай карысталася вялікая, амаль ва ўсю сцяну карціна — трыпціх Яўгенія Зайцава «Беларусь у агні Вялікай Айчыннай». Яна ўваскрэшае трагічны падзеі бяспрыкладнай бітвы з фашызмам. Героі гэтай карціны — простыя людзі, нашы землякі, якія ў час жорсткіх выпрабаванняў праявілі велізарную сілу духа, не скарыліся ворагу. Карціна пазбаўлена знешняй эфектнасці і паказной патэтыкі, але глыбока пераконвае сваёй прастатой і праўдзіваасцю.

Гераічная тэма — галоўная ў творчасці таленавітага жывапісца. Яна ярка прагучала ўжо ў першым буйным творы Я. Зайцава — карціне «Чапаеў», напісанай у канцы 30-х гадоў. Шырокую вядомасць і прызнанне заваявалі яго творы, прысвечаныя барацьбе савецкага народа з фашысцкімі захопнікамі. Вобразы верных сыноў

і дачок Айчыны, што паўстаюць на гэтых карцінах, вынашаны ў сэрцы мастака і бясконца дарагія яму.

...Толькі-толькі былі выгнаны захопнікі з нашай зямлі, а Зайцаў прыняўся за работу над карцінай аб легендарных абаронцах Брэсцкай крэпасці. Многа дзён правёў ён ля свяшчэнных каменяў цытадэлі над Бугам, адшукваў уздзельнікаў слаўнай эпапеі. Ён быў першым, хто ўславіў мужнасць і адвагу герояў Брэста, і па праву ганарыцца гэтым... Потым Я. Зайцаў піша палётны аб Канстанціну Заслонаву, аб воінах і партызанах, якія ідуць на бой і смерць у імя Радзімы. А вось адлюстраваны мастаком незабыўныя дні ўсенароднай урачыстасці, калі калоны партызан уступілі на вуліцы вызваленага Мінска. Зараз карціна «Парад партызан у Мінску» ўпрыгожвае экспазіцыю Дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Як сапраўдны мастак, Яўген Аляксеевіч глыбока вывучае жыццё, пільна ўзіраецца ў з'явы акаляючай рэчаіснасці. Ён многа ездзіць па рэспубліцы, сустракаецца з рабочымі, калгаснікамі, ветэранамі вайны. У выніку гэтых паездак з'яўляюцца цікавыя партрэты і пейзажы.

Час падганяе мастака. Набліжаецца 50-годдзе нашай рэспублікі. Я. Зайцаў рыхтуе яму свае падарункі. Зараз ён стварае групавы партрэт вядомых прадстаўнікоў беларускай літаратуры — Кандрата Крапівы, Петруся Броўкі і Пятра Глебі. Задумаў карціну аб сваім баявым юнацтве. Яна раскажа аб чонаўцах — камсамольцах 20-х гадоў. І яшчэ адна велізарная і адказнейшая тэма хвалюе мастака: ён думае аб работах, якія напіша да 100-годдзя з дня нараджэння Ул. І. Леніна.

С. КЛІМЕНЦЕНКА.

БРАТЫ

У вёсцы Гарочыцы Калінкавіцкага раёна жыве Міле Яворын. Больш як паўстагоддзя назад былі салдат аўстра-венгерскай арміі серб Міле перайшоў на бок рускіх. Спадабалася яму Беларусь, палобіў шчырых, адданых у сяброўстве беларусаў і застаўся жыць у нас. У час Вялікай Айчыннай вайны Міле Яворын быў у партызанскім атрадзе.

Нядаўна вялікая радасць была ў Міле. Да яго ў госці прыехаў з Югаславіі родны брат Дзюрэ. Больш як пяцьдзесят гадоў не бачыліся браты. Сустрэчу іх святкавала ўся вёска. Браты ўспаміналі былое, гаварылі пра будучае. Цікава склаўся лёс братоў. Дзюрэ Яворын таксама біў фашысцкіх акупантаў, партызаніў у Сербіі. Неўзабаве гэтак жа цёпла і сардэчна сустракалі Міле Яворына ў яго родным горадзе Новы Сад.

Цяпер жыхары палескай вёскі Гарочыцы і югаслаўскага горада Новы Сад пішуць пісьмы, абменьваюцца навінамі.

Ю. ПОЛЯК.

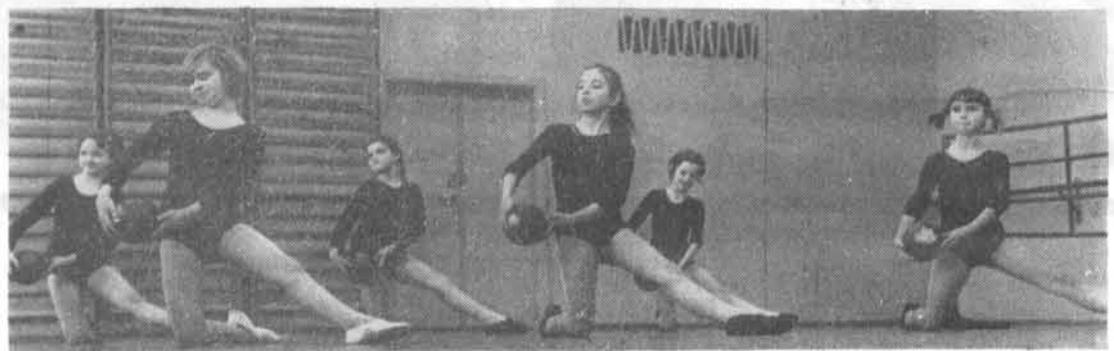
Спорт

Хакеісты мінскага «Тарпеда».

Фота Д. ЦЕРАХАВА.

Самы папулярны беларускі спартсмен года Аляксандр МЯДЗВЕДЗЬ з дачкой Аленай пасля вяртання з Дэлі, дзе ён яшчэ раз стаў чэмпіёнам свету па вольнай барацьбе.

Група гімнастаў-навічкоў дзіцячай спартыўнай школы № 3 г. Мінска.

ГУМАР

— Прафесія? — пытае суддзя падсуднага.

— Работодаўца, — адказвае той.

— Каму вы даеце работу?

— Вам, грамадзянін суддзя.

Дырэктар прадпрыемства выйшаў з кабінета і убачыў, што адзін з супрацоўнікаў цалуе яго сакратарку.

— І за гэта вам плоціць прадпрыемства? — раззлаваўся дырэктар.

— Не, таварыш дырэктар, гэта я бясплатна, — адказаў супрацоўнік.

— Якая дрэнная жанчына — ніяк не магу яе застаць дома.

— А чаму ты тады не развядзешся?

— Як развядзешся? Дык гэта ж не мая жонка.

Прыехаў габравец у Сафію наведваць сына, які там вучыўся. А той пахваліўца:

— Тата, я сёння выйграў два левы!

— Добра, мой хлопчык. Як жа ты гэта?

— Раніцою я не ехаў на трамваі, а бег за ім, і не спазніўся ў школу.

— Дурань! — вылаяў яго бацька. — Хіба ты не мог бегчы за таксі, каб выйграць болей?!

— Малое праглынула манету — адзін леў, і трэба неадкладна паклікаць доктара!

— Няма сэнсу. За гэту работу ён возьме з нас два левы, а выцягне толькі адзін.

З аднаго пісьма габраўца: «Прабач, што я не магу сустрэць цябе, мілы дзядзька, на вакзале. Прыйдзе мая жонка. Каб яна пазнала цябе, трымай у левай руцэ парася альбо хоць гуся...».

На вакзале ў перапоўнены аўтобус спрабуе ўлезці яшчэ адзін чалавек.

— Асцярожна! — крычаць пасажыры. — Няўжо вы не ба-

чыце, што болей няма месца! Хто вы такі, каб тут піхацца?

— Я... шафёр.

Жонка: — Не разумею, чаму доктар забараніў мне гатаваць страву?

Муж: — Можна ён клопоціцца аб маім здароўі?

Доктар: — Ну, што ж, ваш язык я ўжо паглядзеў. Цяпер папрашу вашу руку.

Пацыентка: — Ах, доктар, так адразу...

— Ад вашай рыбы непрыемна пахне! — абуралася пакупнік у краме.

— Што вы! — апраўдваецца прадавец. — Яе яшчэ сёння вылавілі ў моры.

— Тады, відаць, яна дабіралася сюды пехатою.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77

ТЭЛЕФОНЫ:

6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.